

CZŁOWIEK-RODZINA-PRAWO

W tym numerze:

<i>Zdzisław Jancewicz</i> ONZ – nie dla „okien życia”!	2	<i>Zdzisław Jancewicz</i> UN – “no” to “baby boxes”!	3
<i>Agnieszka Ogrodnik - Kalita</i> Świadczenie pielęgnacyjne w przypadku dziecka urodzonego przedwcześnie	4	<i>Agnieszka Ogrodnik - Kalita</i> Attendance allowance for a child born prematurely	5
<i>Helena Pietrzak</i> Prawo do życia pod nadzorem kuratora <i>ventris</i>	6	<i>Helena Pietrzak</i> The Right to Live in the Custody of <i>Curator Ventris</i>	7
<i>Piotr Telusiewicz</i> Podmiotowość rodziny w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Część I	8	<i>Piotr Telusiewicz</i> Subjectivity of the family in the act on the support of families and foster care system. Part I	9
<i>Justyna Cioch</i> Czym zajmował się Rzecznik Praw Dziecka w 2011 roku ?	10	<i>Justyna Cioch</i> What were the responsibilities of the Ombudsman for Children in 2011?	11
<i>Karolina Majewska</i> Aktywizacja świadczeniobiorców, jako jeden z celów pomocy społecznej	12	<i>Karolina Majewska</i> Elicitation of the beneficiaries as one of the goals of social assistance	13
<i>Lukasz Skwarzyński</i> Poselski projekt ustawy o edukacji seksualnej	14	<i>Lukasz Skwarzyński</i> Deputies' bill on sex education	15
<i>Sylwia Tyl</i> Cel zasiłku rodzinnego	16	<i>Sylwia Tyl</i> The Purpose of Child Benefit	17
<i>Paulina Woś</i> Nowelizacja postępowania zabezpieczającego dotyczącego kontaktów z dzieckiem	18	<i>Paulina Woś</i> Amendment to security procedures concerning contacts with the child	19
<i>Paulina Woś</i> Okna życia	20	<i>Paulina Woś</i> Windows of life	21
<i>Edward Sitnik</i> „Zespół Otella” a zdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich	22	<i>Edward Sitnik</i> „La sindrome di Otello” e la capacità di farsi carico dei principali obblighi matrimoniali	23
<i>Wojciech Witkowski</i> Przechowywanie dokumentów w archiwum diecezjalnym	24	<i>Wojciech Witkowski</i> Custodire i documenti nell’archivio diocesano	25
<i>Magdalena Kolbuc</i> Orzeczenie nieważności małżeństwa z tytułu przymusu moralnego kan. 1103 KPK 1983	26	<i>Magdalena Kolbuc</i> La sentenza della nullità del matrimonio a titolo morale costrizione c. 1103 CDC 1983	27
<i>Krzysztof Pokorski</i> Niedojrzałość emocjonalna jako przyczyna nieważności małżeństwa w orzecznictwie sądów kościelnych	28	<i>Krzysztof Pokorski</i> Emozionale immaturità come causa della nullità del matrimonio in giurisprudenza della chiesa	29

Polskie prawo rodzinne — aktualności

ONZ – nie dla „okien życia”!

W ostatnim czasie bardzo żywą dyskusję wywołało stanowisko 18 międzynarodowych ekspertów tworzących Komitet Praw Dziecka przy ONZ (KPD) w kwestii tzw. „okien życia”. Zajęli się oni coraz bardziej rozpowszechniającymi się w Europie „oknami życia”, gdyż ich zdaniem funkcjonowanie tego typu instytucji powoduje naruszenie praw dziecka do poznania swoich rodziców i prawa do bycia przez nich wychowanym. (Zob: A. Bałaban, „Okna życia” przeszkadzają ONZ, *Nasz Dziennik*, 13 czerwca 2012, Nr 136 (4371); A. Bałaban, ONZ przeciw „oknom życia”, *Nasz Dziennik*, 29 listopada 2012, Nr 279 (4514); D. Rising, M. Cheng, Europe mulls banning ‘boxes’ for abandoned babies,

<http://www.msnbc.msn.com/id/49953850/ns/health/t/europe-mulls-banning-boxes-abandoned-babies/#.UM5Sk2-cO-E>; 16.12.12r.).

Geneza „okien życia” sięga czasów średniowiecza, kiedy to św. Gwidona z Montpellier, zorganizował ochronę dla dzieci noworodków porzucanych przez matki. Ta średniowieczna idea została wskrzeszona pod koniec XX w. przez niemiecką pastor G. Stangel, która w ten sposób postanowiła pomagać młodym matkom, które chciały urodzić swoje dziecko, ale z różnych powodów nie mogły lub nie chciały wychować go. Dlatego po urodzeniu mogły zdecydować się na anonimowe pozostawienie dziecka w „oknie życia”, tzn. miejscu, w którym dziecko byłoby bezpieczne.

Taka postawa matki z jednej strony może być wyrazem braku jej odpowiedzialności wobec dziecka, z drugiej jednak na podkreślenie zasługuje sam fakt ochrony życia. Matka, często bardzo młoda dziewczyna, nie decyduje się bowiem na dokonanie aborcji, czy też na pozabawienie życia noworodka, np.: pozostawiając go na śmietniku, ale podejmuje krok w kierunku ochrony dziecka, przeżywając niewątpliwie traumatyczne doświadczenie, związane z pozbyciem się go.

Z przeprowadzonych przez ONZ-owskich ekspertów badań wynika, że w Europie istnieje ponad 200 „okien życia”, w których w ciągu 11 lat ich działania ocalono życie 400. dzieciom. Trzeba dodać, że takie „okna życia” istnieją w Niemczech (ok. 100), w Polsce (ok. 50), Republice Czeskiej (40) Szwajcarii (2), Belgii (1) i Litwie, Rosji, Słowacji, Włoszech (łącznie w tych krajach ok.10), a planowane jest także w Holandii. To pokazuje, że problem nie tylko dotyczy krajów uboższych, ale dotyczy również krajów bogatych. To świadczy również o potrzebie istnienia „okien życia”, gdyż dzięki nim można ocalić ludzkie życie.

Zastanawiające jest zatem, iż eksperci KPD przy ONZ, w uzasadnieniu stanowiska, powołują się na art. 7 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka (KoPD), który stanowi, że: „Niewzłocznie po urodzeniu dziecka zostanie sporządzony jego akt urodzenia, a dziecko od momentu urodzenia będzie miało prawo do otrzymania imienia, uzyskania obywatelstwa oraz, jeśli to możliwe, prawo do poznania swoich rodziców i pozostawania pod ich opieką”. Nie ulega wątpliwości, że prawo do poznania swoich rodziców jest związane z konkretną rodziną pochodzenia i wskazuje co do zasady na rodziców dziecka, których ma ono prawo poznać. Z KoPD wynika, iż prawo do poznania rodziców, czyli prawo do poznania tożsamości może być zrealizowane „o ile jest to możliwe”, co oznacza, że może się tak zdarzyć, iż do poznania rodziców nie dojdzie. W kontekście analizowanej problematyki „okien życia” należało także wziąć pod uwagę art. 6 KoPD ust. 1, zgodnie z którym „każde dziecko ma niezbywalne prawo do życia”. To prawo jest fundamentalnym prawem człowieka, wynikającym z przyrodzonej godności osoby ludzkiej, gdyby tego prawa „zabrakło”, nie można byłoby mówić o prawie do poznania własnej tożsamości, czego zdają się nie zauważać albo nie chcą zauważyć eksperci KPD przy ONZ.

Ostatnio pojawiły się również głosy o próbie doprowadzenia do likwidacji „okien życia”, ponieważ nie służą one interesom matki i dziecka. Zapowiedziano, iż ONZ zwróci się z prośbą do Parlamentu Europejskich o wprowadzenie zakazu organizowania i prowadzenia „okien życia”. Takie działania KPD, każą się mocno zastanowić w jakim kierunku zmierza ta instytucja, której rolą jest troska o prawa dziecka, a przede wszystkim troska o zabezpieczenie najważniejszego prawa, prawa do życia.

Polish Family Law - Recent Developments

UN – “no” to “baby boxes”!

A heated debate has recently been sparked by 18 international experts on the UN Children’s Rights Committee and their standpoint on the issue of the so-called “baby boxes”. They addressed the increasing spread of “baby boxes” in Europe, claiming that the practice contravenes the right of the child to be known and cared for by his or her parents. (See: A. Bałaban, “Okna życia przeszkadzają ONZ” (“The UN disapproves of baby boxes”), *Nasz Dziennik*, 13 June 2012, Iss. 136 (4371); A. Bałaban, ONZ przeciw "oknom życia" (“The UN against the baby boxes”), *Nasz Dziennik*, 29 November 2012, Iss. 279 (4514); D. Rising, M. Cheng, Europe mulls banning boxes for abandoned babies,

<http://www.msnbc.msn.com/id/49953850/ns/health/t/europe-mulls-banning-boxes-abandoned-babies/#.UM5Sk2-cO-E>; 16.12.12r.).

Baby boxes date back to the Middle Ages. It was then that Saint Guy of Montpellier came up with the idea of such protection for children who were abandoned by their mothers. At the end of the 20th Century, G. Stangel brought this idea back to life to help mothers who wanted to give birth to their babies, but for various reasons were incapable of raising them, or were reluctant to do so. Baby boxes enabled them to leave their newborn children in a safe place without having to provide their personal details.

While such an attitude from a mother can be seen as outright irresponsibility, one should emphasise the life-protection aspect per se. Indeed, a mother, very often a child herself, can decide to protect the life of her baby, so, as traumatic as it must be for her, she abandons it. However, she does not resort to abortion or to possibly killing the baby by, for example, dumping it in a rubbish bin, which she could otherwise probably do were it not for the baby box.

Studies run by UN experts have revealed that there are more than 200 baby boxes in Europe. Over a period of 11 years, they have helped save the lives of 400 children. The baby boxes can be found in Germany (in approx. 100 places), Poland (approx. 50), Czech Republic (40), Switzerland (2), Belgium (1), and also in Lithuania, Russia, Slovakia and Italy (combined, they have approx. 10 baby boxes), while the Netherlands plans to introduce such facilities. This shows that it is not only countries with lower living standards that are affected by the problem, but affluent ones as well. Also, the figures support the need for the baby boxes, as they in fact save human lives.

What is puzzling, therefore, is that in substantiating their standpoint, the UN CRC experts invoke Article 7 par. 1 of the Convention on the Rights of the Child, according to which: “*The child shall be registered immediately after birth and shall have the right from birth to a name, the right to acquire a nationality, and, as far as possible, the right to know and be cared for by his or her parents.*” Certainly, the right to know parents refers to a specific family of origin and, as a rule, implies the parents who the child has the right to know. The CROC implies that the right to know the parents, which is in essence the right to know one’s own identity, can be effectively pursued only “as far as possible”, which means that the child might or might not meet its parents. In the context of the baby boxes issue, it is also important to take into account Article 6 par.1 of the CROC, which provides that “every child has the inherent right to life”. It is the fundamental right of a person, attributable to the inborn dignity of human beings. In the absence of this right, the right to one’s own identity would also be irrelevant. The UN CRS experts either fail to recognise this fact or simply want to be oblivious to it.

Recently, there have also been suggestions that “baby boxes” should be removed, as they are not beneficial neither to the child nor the mother. It was announced that the UN will approach the European Parliament with an initiative to prohibit “baby boxes. What the CRC is doing at the moment calls for serious reflection on the direction this is heading. After all, its task is to safeguard the child’s rights and, most importantly, to protect the primary one, which is the right to live.

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Świadczenie pielęgnacyjne w przypadku dziecka urodzonego przedwcześnie

Przedwczesne narodziny dziecka pociągają za sobą wiele problemów związanych z jego leczeniem i pielęgnacją. Najwięcej problemów o charakterze medycznym, etycznym czy społecznym stwarzają dzieci skrajnie niedojrzałe, rodzące się 3, a nawet 4 miesiące przed spodziewanym terminem porodu (E. Helwich, *Przedmowa*, w: E. Helwich (red.), *Wcześniak*, Warszawa 2002, s. 5).

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że opieka nad wcześniakiem to bardzo ważne zagadnienie medyczo – organizacyjne, od którego w znacznym stopniu zależy jego przyszły stan zdrowia, a niekiedy i rozwój (M.K. Kornacka, *Opieka specjalistyczna nad dzieckiem urodzonym przedwcześnie*, w: M.K. Kornacka (red.), *Noworodek przedwcześnie urodzony – pierwsze lata życia*, Warszawa 2003, s. 7).

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje osobom wskazanym w art. 17 pkt. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych (Ustawa z 23.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych, Dz.U. nr 228, poz. 2255 ze zm.) jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Taka rezygnacja z pracy jest często konieczna w przypadku właśnie przedwczesnych narodzin dziecka. Wynika to nie tylko z konieczności otoczenia takiego dziecka szczególną troską, ale również z konieczności objęcia dzieci urodzonych przedwcześnie, poza rutynową opieką lekarza rodzinnego, także opieką specjalistycznych poradni neonatologicznych czy poradni wczesnej stymulacji i oceny rozwoju (M. K. Kornacka, *Opieka specjalistyczna...*, s. 7), co związane jest z wieloma wizytami w tych poradniach. Warto byłoby więc rozważyć możliwość wprowadzenia przedwczesnych narodzin dziecka jako podstawy uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego, co niwelowałoby konieczność orzeczenia o niepełnosprawności takiego dziecka. Oczywiście sytuacja wcześniaka jest uzależniona od wieku płodowego (ciążowego), wyrażanego w liczbie tygodni trwania ciąży, oraz współwystępowania innych patologii, które u noworodków urodzonych przedwcześnie są częstym zjawiskiem (W. Walas, *Bardzo trudne początki, czyli wcześniak w oddziale intensywnej terapii*, w: I. Pirogowicz, A. Steciwko (red.), *Dziecko i jego środowisko. Noworodek przedwcześnie urodzony – trudności i satysfakcje*, Wrocław 2008, s. 7).

Wskazanie wprost w ustawie o świadczeniach rodzinnych konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem przedwcześnie urodzonym jako przesłanki przysługiwania świadczenia pielęgnacyjnego wydaje się celowe także ze względów pozajurydycznych. U rodziców wcześniaka, którzy i tak znajdują się już w trudnej emocjonalnie sytuacji, pewne opory może budzić konieczność orzeczenia niepełnosprawności ich dziecka, od którego obecnie zależy przysługiwanie świadczenia.

Konieczne byłoby jednak uzależnienie uzyskania świadczenia od pozostawiania dziecka pod opieką medyczną. Rezygnacja z tej przesłanki mogłaby spowodować zwiększenie się liczby i tak mających już miejsce przypadków nieprzestrzegania przez rodziców zaleceń odnośnie do dalszej opieki nad ich przedwcześnie urodzonym dzieckiem.

Polish Family Law - Recent Developments

Attendance allowance for a child born prematurely

Birth of a child before the predicted date results in numerous problems connected with its treatment and care. Of the most medical, ethic and social concern remain extremely immature children, born 3 or even 4 months before predicted date of birth (E. Helwich, *Przedmowa*, w: E. Helwich (red.), *Wcześniak*, Warszawa 2002, s. 5).

It is emphasized in the literature that care of premature baby is a very important medical and organizational issue, on which further baby's health and sometimes even development depends (M.K. Kornacka, *Opieka specjalistyczna nad dzieckiem urodzonym przedwcześnie*, w: M.K. Kornacka (red.), *Noworodek przedwcześnie*

urodzony – pierwsze lata życia, Warszawa 2003, s. 7).

The attendance allowance is for persons pointed in article 17 point 1 Act on Family Benefits (Act of 28 November 2003 on Family Benefits Journal of Laws No 228, item 2255 with amendments), who do not commence or resign from employment or other gainful employment in order to take care of the person holding a medical certificate on considerable degree of disability or a disability certificate indicating the following: necessity for constant or long-term care or help from another person, resulting from the significant limitation of independent existence and the necessity to take part in the child's treatment, rehabilitation and education every day or person with significant degree of disability. That resignation of employment is often necessary for the parents of premature baby. This is not only due to the necessity to take particular care of such child, but also the need to take care of premature baby in addition to routine family doctor care, also specialist care of neonatal clinic or early stimulation and evaluation of development clinic (M.K. Kornacka, *Opieka specjalistyczna...*, s. 7), what usually results in frequent, often regular visits in such clinics. It would be worthwhile to consider the possibility of introducing birth of a child before predicted date as independent basis for attendance allowance, what would eliminate necessity to introduce the medical certificate of disability of such child. What is obvious, premature's baby situation is dependent on gestational age and coexistence of other pathologies, which often occur in children born prematurely (W. Walas, *Bardzo trudne początki, czyli wcześniak w oddziale intensywnej terapii*, w: I. Pirogowicz, A. Steciwko (red.), *Dziecko i jego środowisko. Noworodek przedwcześnie urodzony – trudności i satysfakcje*, Wrocław 2008, s. 7).

The arrival of a child before predicted date of birth as independent basis for attendance allowance seems to be appropriate also for other, not juridical, reasons. Premature baby's parents, who are in emotionally difficult situation, can be reluctant to the medical certificate of disability of their child, what is now necessary for attendance allowance.

It would be necessary though to obtain the attendance allowance dependent of medical care after child. Resignation of this requirement could result in the increase of number of cases in which the parents do not comply with recommendations to further medical care for their premature child.

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Prawo do życia pod nadzorem kuratora *ventris*

Prawo do życia ustawodawca krajowy i międzynarodowy traktuje jako kategorię praw podstawowych i fundamentalnych, przyznanych każdej osobie. Prawo to, zostało umiejscowione w Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. Polska ratyfikowała konwencję 30 września 1991 r. z zastrzeżeniami oraz deklaracjami interpretacyjnymi (obowiązuje od 7 lipca 1991 r.). Prawo do życia należy do katalogu wolności i praw osobistych, jest prawem podstawowym, fundamentalnym, którego nie można się zrzec. Prawo to wymaga bezwzględnej i nadrzędnej ochrony, którą określono również w Deklaracji Praw Dziecka, stwierdzając, że „dziecko z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu”. Pomimo jednak istoty i wagi znaczenia tego prawa – w Polsce, zakres ochrony prawa do życia nie został do tej pory jednoznacznie określony, szczególnie jeśli chodzi o ustalenie początkowego momentu podlegającego ochronie. Warto dodać, że przed wejściem w życie obecnej Konstytucji, Trybunał wydał orzeczenie, w którym stwierdził, że „ochrona prawna życia rozpoczyna się już od poczęcia każdej istoty ludzkiej” (K 26/96, OTK 1997, nr 2, poz. 19). Takich trudności interpretacyjnych nie ma Kościół katolicki, który prawo człowieka do życia uznaje za „pierwsze i fundamentalne prawo, za korzeń i źródło każdego innego prawa” (Jan Paweł II, *O cierpieniu*). Dla którego „istota ludzka powinna być szanowana i traktowana tak, jak osoba od chwili jej poczęcia, a więc od tego momentu należy przyznać jej prawa osoby, a między nimi na pierwszym miejscu nienaruszalne prawo każdej niewinnej istoty do życia” (Instrukcja Kongregacji Nauki Wiary).

Polski ustawodawca jako realizację ochrony praw nienarodzonego (łac. *nasciturusa*), przyjął możliwość powołania kuratora *ventris*, którego celem jest dobro *nasciturusa*, wzmocnione tzw. interesem społecznym. Dobro to dookreślono jako „strzeżenie przyszłych praw dziecka”, czyli tych praw, które będą przysługiwać dziecku od chwili urodzenia. Musi jednak zachodzić realna podstawa zagrożenia naruszenia tych praw (np. pominięcie dziecka poczętego, jako potencjalnego spadkobiercy; dochodzenie w przyszłości roszczeń odszkodowawczych (art. 310 k.c.)). Warto jednak zaznaczyć, że za „realne zagrożenie praw dziecka” należy uznać kilka ewentualnych i możliwych działań, podejmowanych ze strony osób bliskich, bądź osób trzecich. Zasadniczym jest zagrożenie możliwością przerwania ciąży, wyeliminowanie takich działań leczniczych, które mogą spowodować uszkodzenie ciała dziecka poczętego lub rozstrój zdrowia zagrażający jego życiu (art. 157a k.k.). Przedmiotem ochrony, podejmowanym przez kuratora *ventris*, jest zdrowie i życie dziecka poczętego. Dla ustawodawcy Kodeksu karnego istotny jest bezpośredni przedmiot ochrony, natomiast pośrednio norma ta obejmuje – prawo matki dziecka (lub rodziców) do prawidłowego rozwoju dziecka. Wobec tego, z chwilą urodzenia dziecko (za pomocą przedstawiciela ustawowego) może żądać naprawienia szkód prenatalnych doznanych przed urodzeniem (art. 446¹ k.c.). Są to jednak nadal prawa przyszłe. W okresie prenatalnym *nasciturus* ma – prawo do życia, czyli do istnienia. Wątpliwy jest aktualny cel i interpretacja dotycząca powołania kurateli *ventris*, gdyby dziecko poddano np. aborcji. Gwarancja praw przyszłych przez kuratora byłaby bezprzedmiotowa z braku podmiotu i uzyskania z momentem urodzenia - zdolności prawnej (art. 8 § 1 k.c.). Zatem, zasadniczym obowiązkiem, które winien gwarantować kurator *ventris*, jest prawo do życia, podlegające ochronie w fazie prenatalnej.

Konkludując, warto zaznaczyć, że ochrona dziecka poczętego, ma bogatą romanistyczną i cywilistyczną tradycję. Częściej jednak przedmiotowa ochrona jest realizowana przede wszystkim w orzecznictwie sądowym. Podkreślenia wymaga ochrona dziecka poczętego, która znajduje konsekwentny wyraz w Kodeksie karnym poprzez sformułowanie „realne zagrożenie praw dziecka”. To sformułowanie powinno stać się fundamentalną i priorytetową podstawą powołania kuratora *ventris* dla ochrony jego praw obecnych i podstawowych, a więc prawa do życia. Szczególnie, że przedmiotowa ochrona łączy się z ochroną zdrowia również samej matki (np. w kwestii niewłaściwego odżywiania (anoreksji, bulimii), gdy nadużywa ona alkoholu, czy narkotyków i o to zdrowie nie jest w stanie sama zadbać). W zakresie wniosków *de lege ferenda*, należy jednoznacznie stwierdzić, że ochrona zdrowia i życia *nasciturusa*, wymaga również ochrony zdrowia i życia samej matki, gdy ta z przyczyn niezawinionych (np. z braku środków finansowych) nie jest w stanie o to zdrowie należycie zadbać. Aktualna w ustawodawstwie polskim ochrona praw przyszłych dla *nasciturusa* może stać się bezprzedmiotowa w sytuacji utraty przez niego prawa podstawowego i gwarantowanego ustawowo, czyli prawa do życia.

Polish Family Law - Recent Developments

The Right to Live in the Custody of *Curator Ventris*

In the national and international legislation, the right to live is deemed one of the essential and fundamental rights of every individual. This right was included in the Convention on the Rights of the Child adopted by the General Assembly of the United Nations on 20 November 1989. Poland ratified the Convention on 30 September 1991 with certain reservations and declarations referring to its interpretation (it has been in force since 7 July 1991). The right to live belongs to the category of personal rights and liberties. It is an essential and fundamental right that cannot be waived. This right requires an absolute and overriding protection which was also specified in the following provision of the Convention on the Rights of the Child: "*Due to its physical and mental immaturity, the child requires particular care and concern, including the appropriate legal protection both before and after its birth*". Despite the nature and significance of this right, in Poland, the scope of the right to live, in particular, the moment from which the child is protected has not been defined yet. It is noteworthy that before the present Constitution came into force, the Tribunal passed a judgement stating that "*The legal protection of life begins the moment every human being is conceived*" (K 26/96, OTK 1997, number 2, item 19). According to the Catholic Church which has no such interpretation difficulties the right of every human being to live is "*the primary and fundamental right, the root and source of all other rights*" (John Paul II, *About Suffering*), and "*every human being should be respected and treated as a person from the moment of his or her conception. i.e. every human being should be granted its due personal rights, first of all, the inviolable right of every innocent being to live*" (Instruction of the Congregation for the Doctrine of the Faith).

The Polish legislation provides for the enforcement of the protection of the rights of the unborn child (*nasciturus* in Latin) by the possibility to appoint a *Curator Ventris* to secure the wellbeing of the *nasciturus* and the so-called social interest. This wellbeing was defined as "*protecting the child's future rights*", i.e. the rights it shall enjoy after its birth. However, the *Curator Ventris* may only be appointed if those rights are actually in jeopardy (e.g. if the unborn child is not considered a possible heir or in case of future claims for damages (Art. 310 of the Civil Code). However, it must be emphasised that in case of other possible actions of close or third persons, such as pregnancy termination or medical treatment that might cause damage to the child's body or health and put its life at risk (Art. 157a of the Criminal Code), "*the child's rights are actually in jeopardy*", too. The *Curator Ventris* protects the life and health of the unborn child. The Criminal Code focuses on the direct protection of life and health. This norm includes, indirectly, the right of the child's mother (or parents) to its correct development. Therefore, after the child is born, it may (through its legal representative) claim any damages it suffered before its birth (Art. 446¹ of the Civil Code). Such claims, however, remain future rights. In the prenatal period, the *nasciturus* has the right to live or to exist. In case of abortion, the appointment of the *Curator Ventris* would not apply. The *Curator Ventris* could not secure any future rights, because there would be no subject to obtain legal capacity on its birth (Art. 8 § 1 of the Civil Code). That is why the main duty of the *Curator Ventris* should be to secure the right to live which should be protected in the prenatal period.

There is a long tradition of protecting the unborn child in the Roman and civil law. This protection is usually enforced by the judicature. It is included in the Criminal Code which contains the provision "*if the child's rights are actually in jeopardy*". This provision should become the basis for appointing the *Curator Ventris* to protect its present and essential rights, i.e. the right to live. Protecting the unborn child should be our priority, all the more so, because it entails protecting the health of its mother as well (e.g. in case of improper diet (anorexia, bulimia), alcohol or drug abuse by the mother who is unable to look after herself). Referring to the conclusions *de lege ferenda*, it is evident that protecting the life and health of the *nasciturus* requires protecting the life and health of its mother if she is unable to look after herself for reasons beyond her control (e.g. due to insufficient financial means). The current protection of the future rights of the *nasciturus* according to the Polish legislation may be pointless in case it loses its basic and statutory right, i.e. the right to live.

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Podmiotowość rodziny w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Część I

W kontekście podmiotowości rodziny istotne znaczenie ma obecnie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej [Dz.U. 2011 Nr 149, poz. 887 ze zmianami]. Znajdują się w niej dwa ważne z punktu widzenia omawianego zagadnienia rozwiązania prawne. Pierwszym z nich jest art. 2 ustawy, który precyzuje na czym ma polegać wspieranie rodziny. Według tego przepisu wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Zwraca uwagę sformułowanie „zdolności do wypełniania”. Tego rodzaju zwrot ustawowy jest stosowany niezwykle rzadko w aktach normatywnych i przeważnie jest ściśle związany ze zdolnością prawną, zdolnością do czynności prawnych, zdolnością sądową czy procesową. Ale też tego typu zdolności są przyznawane tylko i wyłącznie podmiotom prawnym. Oczywiście w kontekście wskazanego powyżej unormowania, mówimy bardziej o zdolności w znaczeniu społecznym, rodzinnym, niż zdolności w znaczeniu prawnym. Jednak tego typu zdolność społeczna znajduje ściśle przełożenie na zdolność prawną. Zatem jeśli rodzina nie ma tejże zdolności społecznej, nie może być podmiotem praw i obowiązków oraz wypełniać swoich podstawowych praw i obowiązków, a więc nie może realizować swoistego rodzaju zdolności prawnej oraz zdolności do czynności prawnych.

Niezwykle ważny z punktu widzenia przedmiotowego zagadnienia jest art. 4 ustawy. Według niego stosując ustawę, należy mieć na względzie m.in. podmiotowość rodziny. W kontekście tegoż określenia mamy do czynienia ze swoistego rodzaju podmiotowością. Ustawodawca nie zawarł w ustawie, specyficznego sformułowania – jak w przypadku ustawy o wspólnotach mieszkaniowych (iż wspólnoty mieszkaniowe mogą nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana [Art. 6 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 roku o własności lokali, Dz. U. 2000 Nr 80, poz. 903 ze zmianami]) – ale wskazał jedynie, że należy uwzględniać podmiotowość rodziny. Oznaczać to ma zatem, że należy uwzględniać fakt, iż rodzina jako pewna całość może realizować określone prawa i obowiązki, ale nie może w innych stosunkach prawnych skutecznie powoływać się na swoją podmiotowość. W kontekście powyższego sformułowania ustawowego wydaje się, że mamy do czynienia z podmiotowością prawną. Ustawodawca co prawda nie zawarł określenia „podmiotowość prawną”, ale usytuowanie rodziny obok dziecka (dodatkowo ze spójnikiem „i”) oznaczać może, że w kontekście rodziny możemy mówić o takiej samej podmiotowości jak w przypadku dziecka. Innym w ogóle zagadnieniem jest to co wynika z tejże podmiotowości. Czy jak w przypadku dziecka będzie to brak zdolności do czynności prawnych, czy może ograniczona zdolność do czynności prawnych? Odpowiedź na tego typu pytanie wydaje się być w tym przypadku zasadnicze. Można postawić tezę, że w tym przypadku podmiotowość rodziny jednocześnie buduje jej ograniczoną zdolność do czynności prawnych, gdyż tylko na wypadek stosowania tego typu ustawy uznaje się tę podmiotowość i w związku z tymi prawami i obowiązkami rodziny o tejże podmiotowości w ogóle się wspomina.

Można wskazać na kilka wyraźnie zarysowanych w ustawie praw rodziny. Pierwszym z nich jest prawo rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych ze strony wójta. Art. 8 ust. 1 ustawy stanowi, iż rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na: analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie; wzmocnieniu roli i funkcji rodziny; rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny; podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny; pomocy w integracji rodziny; przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny; dążeniu do reintegracji rodziny.

Polish Family Law - Recent Developments

Subjectivity of the family in the act on the support of families and foster care system. Part I

In the context of the subjectivity of the family, it is important to present the Act of 9 June 2011 on the support of families and foster care system [Dz. U. 2011 No. 149, item. 887, as amended]. It includes two legal solutions important from the point of view of this issue discussed. The first of these is art. 2 of the Act which specifies the scope of family support. According to this provision, the support of the family who has difficulty in carrying out its functions of care and education is a set of planned activities to restore the family its capacity to perform these functions. It draws attention to the words "capacity to perform." This kind of a statutory phrase is used very rarely in normative acts and is usually closely related to the legal capacity, court capacity, or the capacity of the judicial process. However, these abilities are only granted to legal entities. Of course, in the context of the norms indicated above, we are talking about the capacity in terms of society or family, rather than the capacity in the legal sense. However, this type of social ability is strictly reflected in the legal capacity. Therefore, if family does not have this social capacity, it cannot be the subject of rights and responsibilities and perform its basic rights and duties, and, therefore, cannot perform a kind of legal capacity and capacity to act.

The art. 4 of the Act is extremely important from the perspective of the subjective problem. According to it, when using the act, we should take account of, among others, the subjectivity of family. In the context of that term, we deal with a kind of subjectivity. In the act, the legislator did not include specific formulations - as in the case of the act on community housing (that community housings can acquire rights and incur obligations, sue and be sued [Article 6 of the Act of 24 June 1994 on the ownership of premises, Dz. U. of 2000 No. 80, item 903 as amended]) - but merely pointed out that you should take into account the subjectivity of the family. This, therefore, means that you should take into account the fact that the family as a whole can perform certain rights and responsibilities, but, in other legal relations, they cannot rely on their subjectivity. In the context of the statutory formulation above, it seems that we deal with the legal subjectivity. The legislature did not include the term "legal subjectivity" but the location of the family next to the child (with the conjunction "and") may mean that in the context of the family, we can talk about the same subjectivity as in the case of a child. What results from this subjectivity is a completely different issue. Is it, like in the case of a child, the lack of legal capacity, or perhaps a limited capacity of legal actions? The answer to such a question seems to be essential in this case. It can be argued that in this case the subjectivity of the family at the same time builds its limited capacity of legal actions because only in the event of such an act the subjectivity is recognized and because of these rights and obligations of that family its subjectivity is mentioned in the first place.

One can point to a few clearly outlined family rights in the act. The first of these is the right of a family going through difficulties in performing its care-educational functions on the part of the mayor. Article 8 sec. 1 of the act provides that the family going through difficulties in carrying out its functions is entitled to the support (from the mayor) which is based in particular on: the analysis of the situation of the family and the family environment and the causes of the crisis in the family, strengthening of the role and functions of the family, developing the care-educational skills of the family; increase of awareness of family planning and operation; helping in integration of the family, anti-social marginalization and degradation of the family; the pursuit of family reintegration. *(translated by Marek Kosiński)*

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Czym zajmował się Rzecznik Praw Dziecka w 2011 roku ?

1 stycznia 2000 r. weszła w życie ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka. Jest on konstytucyjnym organem kontroli państwa, stojącym na straży praw dziecka. Stosownie do art. 3 przedmiotowej ustawy, Rzecznik podejmuje działania mające na celu zapewnienie dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności i podmiotowości.

Nowelizacje ustawy w 2008 oraz w 2011 roku znacznie zwiększyły kompetencje Rzecznika Praw Dziecka, przyznając mu między innymi prawo do wszczęcia postępowania oraz do brania udziału w sprawach cywilnych i administracyjnych na takich zasadach jak prokurator. Może on także zbadać każdą sprawę na miejscu, brać udział w sprawach toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym, występować do Sądu Najwyższego z wnioskami w sprawie rozstrzygnięcia rozbieżności wykładni prawa w zakresie przepisów prawnych dotyczących praw dziecka jak również wnieść skargę kasacyjną od prawomocnego orzeczenia.

Art. 12 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka nakłada na niego obowiązek corocznego przedstawiania Sejmowi i Senatowi informacji o swojej działalności oraz uwag o stanie przestrzegania praw dziecka, nie później niż do dnia 31 marca.

W 2011 roku do Rzecznika Praw Dziecka zgłoszono łącznie 26 671 spraw, w tym: 585 spraw związanych z prawem do życia i ochrony zdrowia, 17 481 spraw związanych z prawem dziecka do wychowania w rodzinie, 2 328 spraw dotyczących prawa do godziwych warunków socjalnych, 2 829 spraw obejmujących prawo do nauki oraz 3 448 spraw odnoszących się do prawa do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją, zaniedbaniem oraz innym złym traktowaniem. Z ogólnej liczby, 5 042 spraw zgłoszono na piśmie, 21 042 podczas rozmowy telefonicznej, zaś 587 podczas osobistych wizyt w Biurze Rzecznika.

Problemy dotyczyły w szczególności przestrzegania praw małoletnich pacjentów, kosztów leczenia, błędów lekarskich, organizacji i funkcjonowania placówek służby zdrowia, egzekucji prawomocnych wyroków o przymusowym odebraniu małoletniego, usprawniania mediacji rodzinnych, rozwiązywania przysposobienia, systemu pieczy zastępczej nad dzieckiem, rent rodzinnych, świadczeń z pomocy społecznej, eksmisji, likwidacji i reorganizacji szkół, dowozu dzieci do szkół i przedszkoli, wyrównywania szans edukacyjnych, przemocy wobec dzieci w środowisku domowym, przemocy seksualnej czy też przemocy rówieśniczej w szkole i przedszkolu. Suma generalnych wystąpień Rzecznika Praw Dziecka szacowana jest na ponad 90.

Ponadto, przystąpił on do 111 postępowań, natomiast w 46 sprawach podjętych w 2010 roku kontynuował czynności procesowe. Łącznie był stroną lub uczestnikiem 171 postępowań oraz w 7 brał udział jako obserwator. Sprawy dotyczyły głównie władzy rodzicielskiej, kontaktów z dzieckiem, przysposobienia i alimentów. Jego udział miał na celu usprawnienie czynności procesowych, dostateczne wyjaśnienie stanu faktycznego a także zajęcie końcowego stanowiska merytorycznego.

Rzecznik Praw Dziecka prowadzi również działalność kontrolną. W 2011 roku przeprowadził on 197 czynności kontrolnych, zarówno z własnej inicjatywy jak i wskutek otrzymywanych sygnałów o nieprawidłowościach, zachodzących w szczególności w przedszkolach, szkołach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, koloniach i obozach, placówkach wypoczynku w miejscu zamieszkania dzieci, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, celem sprawdzenia czy w danych placówkach bądź też instytucjach są przestrzegane prawa dziecka.

Na koniec dodam, że 5 września 2009 roku przejął on przewodnictwo w Europejskiej Sieci Rzecznika Praw Dziecka- European Network Of Ombudspersons for Children, czuwającej nad przestrzeganiem praw dziecka w państwach europejskich.

Polish Family Law - Recent Developments

What were the responsibilities of the Ombudsman for Children in 2011?

The Act on the Ombudsman for Children became effective on 1 January 2000. The Ombudsman for Children is an entity empowered under the constitution to enforce State control and safeguard the rights of children. In pursuance of Art. 3 of the Act, the Ombudsman for Children should take measures to provide the child with full, harmonious development, respecting the dignity and subjectivity of the child.

The amendment Acts of 2008 and 2011 significantly extended the powers of the Ombudsman for Children, empowering the office, *inter alia*, to institute proceedings and to participate in civil law and administrative proceedings on the same terms as a

Prosecutor. The Ombudsman may also examine each case on the spot, participate in proceedings before the Constitutional Tribunal, request the Supreme Court to adjudicate cases of divergence in law interpretation with regard to regulations of law concerning the rights of the child, and lodge cassation appeals against legally-valid sentence.

Article 12 of the Act on the Ombudsman for Children imposed on the Ombudsman an obligation to present annually a report on its activity and comments on the observance of the rights of the child to the Sejm and the Senate not later than by 31 March.

In 2011, the Ombudsman for Children received 26 671 notifications, including 585 cases related to the right to life and health protection, 17 481 cases related to the right of the child to be raised in a family, 2 328 cases related to the right to decent social conditions, 2 829 cases involving the right to education and 3 448 cases connected with the right to protection against violence, cruelty, exploitation, demoralisation, neglect and other forms of maltreatment. Out of the total number, 5 042 cases were reported in writing, 21 042 were reported by phone call while 587 were reported in personal visits to the Office of the Ombudsman for Children.

The problems involved, in particular, the observance of the rights of minor patients, the costs of treatment, medical malpractice, the administration and operation of healthcare facilities, the enforcement of legally-valid sentences concerning forced deprivation of custody of a minor, improving family mediation, adoption dissolution, the system of foster care for children, family pensions, social assistance benefits, eviction, the liquidation and reorganisation of schools, the transportation of children to schools and kindergartens, the levelling of educational opportunities, violence towards children in the domestic environment, and sexual abuse or peer violence in schools and kindergartens. The total number of interventions of the Ombudsman for Children is estimated at over 90.

Moreover, the Ombudsman attended 111 hearings whereas in 46 cases conducted in 2010, it continued legal proceedings. In total, he acted as a party or as a participant in 171 proceedings and took part in 7 as an observer. These cases specifically concerned parental authority, maintaining contacts with the child, adoption and child support. The Ombudsman's participation was aimed at improving legal proceedings, sufficient explanation of the actual facts and adopting a substantial position on a matter.

The Ombudsman for Children is also in charge of monitoring activity. In 2011, the office carried out 197 monitoring activities, arising from its own volition and as a result of received notifications on irregularities occurring especially in kindergartens, schools, educational care centres, on summer camps, in the recreational facilities located in the place of residence of children, and special school and education centres, to verify whether the rights of the child are being observed in particular facilities or institutions.

To sum up I would like to add that on 5 September 2009, the Ombudsman took the chair in the European Network of Ombudspersons for Children, which is responsible for ensuring the observance of the rights of the child in European countries.

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Aktywizacja świadczeniobiorców, jako jeden z celów pomocy społecznej

W art. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 – dalej jako UPS) wskazano główny cel pomocy społecznej, którym jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Z przepisu tego można wyinterpretować zasadę pomocniczości (subsydiarności), która jest jedną z konstytucyjnych zasad, a zarazem fundamentalną zasadą pomocy społecznej. Owa zasada odwołuje się do samodzielności obywateli. Państwo natomiast ma za zadanie wspieranie poszczególnych osób, lecz nie powinno ich wyręczać bądź przejmować zadań, które są w

stanie wykonać sami.

Wartym podkreślenia jest fakt, iż Ustawodawca stara się również dążyć do umożliwienia rodzinom i osobom bytowania, poprzez zapewnienie egzystencji w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomoc społeczna jest udzielana dopiero w chwili wystąpienia kumulatywnie dwóch przesłanek: wystąpienia trudnej sytuacji życiowej oraz niemożności jej samodzielnego przezwyciężenia. I tu pojawia się pytanie: co to takiego trudna sytuacja życiowa? Otóż ten zwrot nie został przez Ustawodawcę dookreślony prawnie, jedynie w art. 7 UPS wymienia przykładowy katalog trudnych sytuacji życiowych, w oparciu o jakie przyznawana jest pomoc społeczna.

Ustawodawca zobowiązuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej do współdziałania. Jak podkreślił NSA należy przez to rozumieć gotowość do podjęcia współpracy z pracownikiem socjalnym oraz skorzystania z uzasadnionych propozycji pracownika socjalnego, pomagającej osobie lub rodzinie przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej. Ważne jest, aby współdziałanie świadczeniobiorcy z pracownikiem socjalnym ostatecznie doprowadziło do samodzielnego przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, a w ostateczności do zintegrowania ze środowiskiem. Owa pomoc nie może skupić się wyłącznie na rozdawaniu świadczeń, a całkowicie zaniedbać eliminację źródeł problemów społecznych. Konsekwencją może niestety okazać się fakt, uzależnienia świadczeniobiorcy od pomocy społecznej i traktowanie świadczenia jako główne i stałe źródło dochodu.

Pomoc powinna być środkiem ostatecznym, przyznanym dopiero w sytuacji wyczerpania przez osobę i rodzinę własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Dodatkowo, pomoc powinna mieć charakter przejściowy, skłaniająca osobę bądź rodzinę do aktywizacji oraz wytworzenia postawy, pozwalającej na życiową samodzielność.

Warto jednak zadać pytanie: jak jest w praktyce? Czy pomoc społeczna nie stanowi czasem metody na życie? Czy rzeczywiście służy aktywizacji, a czy czasem nie kształtuje biernej postawy? Czy zamiast zapobiegać bezradności, nie utrwała jej na lata? Czy w konsekwencji nie prowadzi do powielania wzorców przez kolejne pokolenia?

Konkludując, zatem w interesie społecznym leży przeciwdziałania procesom dziedziczenia bezradności i powstawania swego rodzaju patologii. Dodatkowo, wartym przypomnienia jest środek z UPS w postaci uchylenia decyzji o przyznaniu wsparcia, w sytuacji biernej postawy świadczeniobiorcy.

Polish Family Law - Recent Developments

Elicitation of the beneficiaries as one of the goals of social assistance

Art. 2 of the Act of 12 March 2004 on social assistance (Dz. U. [Journal of Laws] of 2004 No. 64, item 593 - hereinafter referred to as the UPS [Social Assistance Act]) points enabling individuals and families to deal with difficult life situations with the use of their rights, resources and abilities as the main goal of social assistance. The interpretation of the regulation leads to the rule of subsidiarity which constitutes a cardinal principle of social assistance. The rule refers to self-dependence of the citizens. The role of the Government is to support certain individuals, but it should not take over the activities citizens are able to perform on their own.

It is worth noticing that the lawmaker aims to provide families and individuals welfare by ensuring conditions that correspond with human dignity.

Two requirements must be met for the social assistance to be provided: the occurrence of difficult life situation and inability to overcome it with own resources. It raises the question about the definition of a difficult life situation. Apparently the term was not clearly explained by the lawgiver. A list of difficult life situation entitling to receive social assistance is presented in art. 7 UPS.

The lawgiver obligates the beneficiaries to cooperate. The Supreme Administrative Court of Poland explains it as the readiness to cooperate with the social worker helping an individual or a family that came across difficult life situation as well as to agree to his or her justifiable suggestions. It is important for the joined effort to lead to the solution to the difficult situation and, as a result, to the integration with the milieu. The assistance cannot be focused on distributing benefits instead of eliminating the sources of problems. Unfortunately, not uncommon are the situations in which the beneficiary becomes dependent of the assistance and treats it as his or her main and permanent source of income.

The aid provided by the Government should be treated as a final solution, granted not sooner than after all the resources, rights and abilities of an individual or a family have been depleted. What is more, the assistance should be treated as interim and invite the beneficiaries to elicitation, helping them to produce the economical base that would allow them to become self-dependent.

Some questions should be posed though: is it possible in real-life situations? Does the social assistance not constitute a convenient way of life? Does it really inspire elicitation instead of promoting passivity? Does it prevent helplessness instead of strengthening it? Or does it, as a result, lead to the repetition of the same patterns in subsequent generations?

In conclusion, social interest benefits from the prevention of the inherited helplessness and social pathology. What is worth noting is the provision from UPS that allows rescinding the assistance in case of the beneficiary's lack of cooperation.

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Poselski projekt ustawy o edukacji seksualnej

Dnia 20 listopada 2012 roku, grupa posłów na Sejm RP Klubu Poselskiego „Ruch Palikota” wniosła do Marszałka Sejmu projekt ustawy o edukacji seksualnej. Do reprezentowania wnioskodawców upoważniona została Pani Poseł Wanda Nowicka. Na obecnym etapie, projekt skierowany został do opinii Biura Legislacyjnego Kancelarii Sejmu oraz Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, w sprawie wydania opinii o jego zgodności z prawem Unii Europejskiej. Poddany został także konsultacjom z organizacjami samorządowymi.

Projekt ustawy zakłada, wprowadzenie do ramowego planu nauczania w szkołach przedmiotu "wiedza o seksualności człowieka". Założeniem jest, jego obowiązkowy charakter i nauczanie w wymiarze jednej godziny lekcyjnej tygodniowo dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, z wyłączeniem szkół dla dorosłych. Projekt zakłada, wprowadzenie zmian do ustawy z dnia 7 stycznia 1993 roku o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. 1993, Nr 17, poz. 78 z późniejszymi zmianami). Zmiana we wskazanej powyżej ustawie, polega na uchyleniu art. 4, dotyczącego wprowadzenia do programów nauczania szkolnego wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego a także odpowiedzialnego rodzicielstwa oraz metodach i środkach świadomej prokreacji. Jednocześnie, projekt zakłada dokonanie zmiany ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. 1991, Nr 95, poz. 425 z późniejszymi zmianami), polegającej na dodaniu art. 13b. Artykułem tym wprowadza się przedmiot „wiedza o seksualności człowieka”, określa jego treści programowe, które mają być dostosowane do wieku, rozwoju zdolności poznawczych oraz potrzeb uczniów.

Wnioskodawcy w uzasadnieniu do projektu ustawy wskazują, między innymi na potrzebę „wprowadzenia nowoczesnego, a ideologicznego, fachowego przedmiotu szkolnego z zakresu wiedzy seksualnej i rodzicielskiej, stanowiącego jednocześnie odpowiedź na potrzeby zgłaszane przez społeczeństwo, w szczególności rodziców, młodzież oraz organizacje pozarządowe”. Stwierdzenie to zostało poparte badaniami opinii społecznej, przeprowadzonymi w 2011 roku przez TNS OBOP („seksualność Polaków 2011”) z którego wynika, że 88% Polaków uważa, że zajęcia z wychowania seksualnego w szkole są potrzebne. Wprowadzenie obowiązkowego przedmiotu do programu nauczania wynikać ma również z konieczności realizacji postanowień zawartych w Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku (Dz. U. 1991, Nr 120, poz. 526). Polska, ratyfikując Konwencję, zobowiązała się do „zapewnienia młodym ludziom edukacji, poradnictwa i świadczeń z zakresu zdrowia seksualnego a także ochrony przed formami wyzysku seksualnego i nadużyć seksualnych” (art. 19, 34 Konwencji). Zdaniem autorów projektu ustawy, środkiem do wypełnienia powyższych obowiązków jest wprowadzenie zajęć szkolnych, które „umożliwią młodzieży szkolnej zrozumienie własnej seksualności, pomogą uchronić przed niepożądaną ciążą, zakażeniem chorobami przenoszonymi drogą płciową, wykorzystaniem seksualnym i przemocą oraz pozwolą osiągnąć dojrzałość, niezbędną do podejmowania odpowiednich decyzji”.

Pozytywnie należy odnieść się do troski wnioskodawców o rzetelne, dostosowane do rozwoju młodego człowieka, przekazanie wiedzy na temat jego seksualności. Kwestią wymagającą szczególnej analizy jest wprowadzenie obligatoryjnego przedmiotu nauczania z zakresu wiedzy o seksualności człowieka. Kto jeśli nie rodzice, ma wiedzieć najlepiej, kiedy, na jakim etapie i w jakiej formie przekazać dziecku informacje na temat jego seksualności? Należy przypomnieć, że to właśnie rodzicom Konstytucja RP gwarantuje prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem, z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka. Wydaje się, że decyzja o przekazaniu takowej wiedzy powinna pozostać jednak w gestii rodziców.

Polish Family Law - Recent Developments

Deputies' bill on sex education

On 20 November 2012, a group of deputies from Parliamentary Club "Palikot Movement" brought to the Speaker of the Sejm a bill on sex education. Mrs Wanda Nowicka was chosen to represent the claimants. At this stage, the project was assigned to the opinion of the Sejm Chancellery Office of Legislative Research and the Chancellery of the Sejm's Bureau of Research, regarding an opinion on its compatibility with EU law. It was also subjected to consultation with local government organizations.

The bill assumes an introduction to the framework curriculum subject in schools' "knowledge about human sexuality". The idea is the compulsory nature and dimension of teaching in one hour lesson per week for elementary school students, middle and high schools, with the exception of schools for adults. The project establishes the introduction of amendments to the Law of 7 January 1993 on family planning, human embryo protection and conditions of permissibility of abortion (Journal of Laws of 1993, No. 17, item. 78, as amended). Amendment in the Act indicated above, is the repeal of the art. 4, on introducing into the school curricula the knowledge about human sexuality, the principles of conscious and responsible parenthood, and also the methods and means of conscious procreation. At the same time, the project involves the amendment of the Act of 7 September 1991 on the system of education (Journal of Laws of 1991, No. 95, item. 425 with subsequent amendments), which consists in adding art. 13b. This article introduces the subject of "the knowledge of human sexuality," determines the content of the curriculum to be attuned to the age, cognitive development and the needs of the students.

Claimants in substantiation of the bill suggests, among other things, the need to *"introduce modern, ideological, professional school subject in the field of sexual and parental knowledge, which is also the answer to the demands of society, in particular parents, young people and non-governmental organizations."* This statement was supported by public opinion surveys, conducted in 2011 by TNS OBOP ("sexuality of Poles 2011") which shows that 88% of Poles believe that knowledge about human sexuality classes in school are needed. Introduction of a compulsory subject in the curriculum is also due to the need to implement the resolutions of the Convention on the Rights of the Child, adopted by the United Nations General Assembly on 20 November 1989 (Journal of Laws 1991, No. 120, item. 526). Poland, by ratifying the Convention, is committed to *"provide young people with education, counseling and services in the field of sexual health and protection against forms of sexual exploitation and sexual abuse"* (Article 19, 34 of the Convention). According to the authors of the bill, the solution to fulfill these obligations is the introduction of the subject, which *"will enable school children to understand their own sexuality, will help to protect against unwanted pregnancy and infection with sexually transmitted diseases, sexual abuse and violence, and enable them to reach maturity, needed to make appropriate decisions"*.

The positive thing about applicants is their care about knowledge of his sexuality, which is fair and adapted to the development of a young man. Issue requiring detailed analysis is the introduction of a compulsory, school subject knowledge about human sexuality. Who if not parents know best when, at what stage and in what form it is the best to give the child information about his sexuality? It should be reminded that the Constitution guarantees parents the right to educate their children in conformity with their own convictions, taking into account the degree of child's maturity. However, it seems that the decision about transferring that kind of knowledge should remain the responsibility of the parents.

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Cel zasiłku rodzinnego

Prawo do zasiłku rodzinnego zostało uregulowane w przepisach ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. w pierwszej kolejności, bo już w art. 4 (Dz. U. 2003, Nr 228, poz. 2255 z późniejszymi zmianami). Taka regulacja świadczy o tym, że prawo do zasiłku rodzinnego jest podstawowym i pierwszorzędnym prawem wynikającym z tej ustawy, podlegającym ustaleniu w drodze decyzji administracyjnej.

Zasiłek rodzinny jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez organ, który przyznał do niego prawo. W związku z tym należy stwierdzić, że zasiłek rodzinny jest określoną kwotą pieniężną, którą organ wypłaca osobie uprawnionej. Ustawodawca stwierdził, że zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka (art. 4 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych). Z tego przepisu wynika, że nie można wymagać, aby zasiłek rodzinny pozwolił na całkowite utrzymanie rodziny czy dziecka. W ustawie wprost wskazano, że zasiłek ma jedynie częściowo pokrywać wydatki związane z utrzymaniem dziecka, dlatego nie można zarzucać ustawodawcy czy organowi gminy, że kwota zasiłku rodzinnego jest zbyt niska w stosunku do potrzeb dziecka, ponieważ od rodziców wymaga się tego, aby dbali o dziecko i podzielili się dochodami.

Zasiłek rodzinny ma charakter pomocniczy oraz uzupełniający i stanowi jedynie wsparcie dla rodziców w wykonywaniu obowiązku utrzymania dziecka. W doktrynie podkreśla się, że zasiłek rodzinny jest świadczeniem kierunkowym, gdyż ustawodawca w jasny i precyzyjny sposób określił cel, któremu ma służyć to świadczenie, a jest nim częściowe utrzymanie dziecka, związane z ponoszeniem ciężarów finansowych np. związanych z zakupem żywności, odzieży i obuwia, obowiązkiem ponoszenia danin publicznoprawnych obciążających majątek małoletniego. Należy zwrócić uwagę na to, że organ wypłacający zasiłek rodzinny, nie przejmuje funkcji alimentacyjnej osób, które założyły rodzinę (A. Korcz-Maciejko, W. Maciejko, Świadczenia rodzinne. Krótkie Komentarze Becka, Warszawa 2009, s. 162-165).

W obowiązującym stanie prawnym zasiłek rodzinny wynosi miesięcznie: 77 zł, 106 zł lub 115 zł, a jego wysokość jest uzależniona od wieku dziecka, na które zasiłek przysługuje (art. 6 ust. 2 pkt 1-3 ustawy o świadczeniach rodzinnych). Kwoty zasiłku rodzinnego są dość niskie i niewiele potrzeb życiowych dziecka można dzięki niemu zaspokoić.

W związku z powyższymi rozważaniami nasuwa się pytanie: Czy zasiłek rodzinny jest w ogóle potrzebny? Jednak należy mieć na uwadze fakt, że dzięki temu świadczeniu państwo wspiera rodzinę finansowo, gdy na jej utrzymaniu znajdują się dzieci. Z uwagi na wysokość kwot pieniężnych, w których wypłacany jest zasiłek rodzinny jest to pomoc w minimalnym stopniu, ale czasami nawet tak niewielka suma może okazać się cennym wsparciem dla rodziny znajdującej się w ciężkiej sytuacji materialnej. Ustawodawca nie wziął na siebie odpowiedzialności związanej z utrzymaniem rodziny, gdyż to należy do osób zakładających rodzinę. Zasiłek rodzinny stanowi jedynie pomoc materialną dla rodzin spełniających odpowiednie kryterium dochodowe. Pozostaje mieć nadzieję, że wysokość zasiłku rodzinnego wzrośnie, aby rodzina spełniająca warunki do otrzymania tego świadczenia mogła w większym stopniu odczuć pomoc ze strony państwa w tym zakresie, bo przecież odpowiednie warunki materialne są istotne dla prawidłowego rozwoju dziecka.

Polish Family Law - Recent Developments

The Purpose of Child Benefit

Eligibility for child benefit was the first to be regulated in the provisions of the Family Benefits Act of 28 November 2003, being addressed as early as in art. 4 (Dz. U. [Journal of Laws] of 2003, No. 228, item 2255, as amended). Such regulation testifies to the fact that the right to child benefit is the first and fundamental right following from this act, subject to administrative decision.

Child benefit is a cash benefit, payable by the body that granted it. It should thus be noted that child benefit is a specific amount of money paid to the entitled person. The legislator stated that child benefit is to cover part of the expenses involved in maintaining a child (art. 4, par. 1 of Family Benefits Act). It follows from this provision that child benefit cannot be expected to cover the entire maintenance of a family or a child. The act directly provides that the benefit is supposed to cover these expenses only partially; consequently, one must not blame the legislator or the authorities of the commune that the child benefit rate is inadequate to the child's needs, since it is parents who are required to take care of their child and share their income.

Child benefit has a subsidiary and complementary character and merely constitutes support for parents in their performance of the duty of child maintenance. It is stressed in the doctrine that child benefit is a specific-purpose benefit, since the legislator clearly determined the purpose that the benefit is to serve – namely, the partial maintenance of a child, connected with bearing financial burdens such as the purchase of food, clothes and shoes or the duty of paying public levies on the minor's property. It should be noted that the body that pays child benefit does not take over the maintenance function of the people who started a family (A. Korcz-Maciejko, W. Maciejko, *Świadczenia rodzinne*. Krótkie Komentarze Becka, Warsaw 2009, pp. 162-165).

Under current legislation, the monthly rates of child benefit are 77, 106 or 115 PLN, the amount depending on the age of the child for which the benefit has been granted (art. 6 par. 2 points 1-3 of Family Benefits Act). The child benefit rates are rather low and make it possible to satisfy few of the child's needs.

The above discussion provokes a question: Is child benefit necessary at all? Still, one should bear in mind that thanks to this benefit the state gives financial assistance to families with children to support. Given the amounts of money payable as child benefit, the assistance is only minimal, but sometimes even such a small sum may turn out to be valuable assistance to a family in a difficult financial situation. The legislator did not take on the responsibility of maintaining a family, since that is the duty of the people starting a family. Child benefit only constitutes material support for those families that meet the income test. There remains the hope that child benefit rates will increase so that eligible families can feel greater assistance from the state, since proper material conditions are essential to the normal development of a child.

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Nowelizacja postępowania zabezpieczającego dotyczącego kontaktów z dzieckiem

W ostatnich latach zauważa się znaczny wzrost zainteresowania ustawodawcy instytucją kontaktów z dzieckiem a przede wszystkim skutecznością i możliwością wyegzekwowania orzeczonego przez Sąd obowiązku bądź też uprawnienia do kontaktów z dzieckiem właśnie. Nowelizacją z dnia 26 maja 2011 r., która weszła w życie 13 sierpnia 2011 r. wprowadzono do Kodeksu postępowania cywilnego instytucję wykonywania kontaktów z dzieckiem. Ma ona na celu wyegzekwowanie określonych przez Sąd kontaktów z dzieckiem poprzez zagrożenie koniecznością spełnienia świadczenia o charakterze pieniężnym. W I etapie polega ona na możliwości zagrożenia przez Sąd, w II etapie zaś nakazania zapłaty określonej sumy pieniężnej z powodu naruszenia obowiązków w zakresie określonych przez sąd kontaktów z dzieckiem.

W maju br. ustawodawca poszedł jeszcze dalej i wprowadził do postępowania zabezpieczającego, uregulowanego w KPC, przepis analogiczny, przyznający uprawnienie do zagrożenia obowiązkiem zapłaty określonej sumy pieniężnej na wypadek naruszenia obowiązków określonych w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia dotyczącego uregulowanego sposobu kontaktów z dzieckiem.

To jak wygląda procedura skorzystania z tego uprawnienia w postępowaniu zabezpieczającym, określa odesłanie do art. 582¹ §3 KPC. W myśl tego przepisu, w razie uzasadnionej obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, lub osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem albo osobę, której tego kontaktu zakazano, sąd opiekuńczy może zagrozić nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej - osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje - na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osobie uprawnionej do kontaktu z dzieckiem albo osobie, której tego kontaktu zakazano - na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje. Ponieważ przepis ten należy stosować odpowiednio, należy przyjąć, iż w przypadku uprawdopodobnienia okoliczności z art. 582¹ §3 KPC, można, składając wniosek o zabezpieczenie poprzez uregulowanie sposobów kontaktów z dzieckiem, wnosić o zagrożenie obowiązanemu w postanowieniu zabezpieczającym nakazaniem zapłaty określonej sumy na rzecz uprawnionego na wypadek naruszenia obowiązków określonych w tym postanowieniu. Co się stanie jednak, jeżeli osoba obowiązana narusza, bądź nie wypełnia należycie swojego obowiązku wynikającego z postanowienia Sądu, w którym zostało zastrzeżone takie zagrożenie? Samo zagrożenie nakazaniem zapłaty nie rodzi skutku w postaci możliwości jego skutecznego wyegzekwowania.

Wolą ustawodawcy było zapewnienie skutecznego wykonywania kontaktów uregulowanych w postępowaniu zabezpieczającym. Dlatego też przewidział możliwość zagrożenia zapłatą określonej kwoty pieniężnej na wypadek niewykonywania kontaktów zgodnie z postanowieniem Sądu. W związku z tym wydaje się, że konsekwencją skorzystania z uprawnienia zawartego w art. 756² w zw. z art. 582¹ §3 KPC, jest możliwość uzyskania, postanowieniem Sądu, nakazania zapłaty określonej w postępowaniu zabezpieczającym sumy pieniężnej. Dzieje się to na podstawie odpowiedniego stosowania przepisów art. 598¹⁶ § 2 KPC, po wystąpieniu z dodatkowym wnioskiem uprawnionego.

Z racji, że § 2 art. 598¹⁶ KPC upoważnia do odpowiedniego stosowania tego przepisu w sprawach naruszenia obowiązku wynikającego z orzeczenia o kontaktach, o którym mowa w art. 582¹ §3, wnioskuje się, że w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów w postępowaniu zabezpieczającym, należy go stosować *per analogiam*.

Jednakże należy pamiętać, iż „instytucja zabezpieczenia(...)musi być traktowana jako wyjątek dogodny do kształtowania pożądanych postaw wychowawczych rodziców przez sąd opiekuńczy z udziałem samych rodziców. Zasadą w tych sprawach powinna być mediacja i terapia” (J. Ignaczewski,[w:]*Komentarz do spraw rodzinnych*, red. J. Ignaczewski, 2012,s. 93).

Polish Family Law - Recent Developments

Amendment to security procedures concerning contacts with the child

In recent years, there has been a significant increase of interest of the legislature body in contacts with the child and, above all, the effectiveness and the ability to enforce the duty or the right to contact with the child adjudicated by the court. The amendment of 26 May 2011, which entered into force on 13 August 2011, introduced the institution of contacts with the child into the Code of Civil Procedure. It aims to enforce contacts with the child, which were set out by the Court, though the threat of the necessity to provide pecuniary benefits. In the first stage, it includes the possibility of threats by the court and, in the second stage, an order to pay a specific sum of money for the breach of obligations concerning contacts with the child laid down by the court

In May this year, the legislature body went even further and supplemented existing security proceedings, regulated by the Code of Civil Procedure, with the corresponding provision granting the right to threaten with the obligation to pay a specific sum of money in the event of breach of the obligations set out in the decision to award security concerning settlement of the method of contacts with the child.

The reference to art. 582¹§3 of the Code of Civil Procedure specifies the procedure of the exercise of this right in the security proceedings. Under this provision, in the case of well-founded fear of breach of the provisions of the contact by a person who is responsible for the child, or a person authorized to contact with the child or the person who has been forbidden from the contact, the guardianship court may threaten with the order to pay a designated sum of money - to the person who is responsible for the child - for the benefit of a person entitled to contact with the child or the person who has been forbidden from the contact - for the benefit of the person who is responsible for the child. Because this provision should be applied appropriately, it should be assumed that in the case of prima facie evidence of the circumstances from art. 582¹ § 3 of the Code of Civil Procedure, one can, by submitting a request for security by regulating the methods of contacts with the child, request that the person, obliged by the security proceedings, be threatened with the order to pay a sum to the beneficiary in the event of breach of the obligations set out in this provision. What will happen, however, if the person infringes or does not duly fulfill their obligation under the order of the Court in which such a threat was reserved? The mere threat of the order of payment does not result in the possibility of its effective enforcement.

The will of the legislature body was to ensure the effective exercise of contacts regulated in the security proceedings. Therefore, they provided for the possibility of the threat with the order of payment of a specific amount of money in the event of failure to perform contacts in accordance with the provisions of the Court. Therefore, it appears that the consequence of the use of the right contained in art. 756² in conjunction with art. 582¹§3 of the Code of Civil Procedure is the possibility of obtaining, by order of the Court, the order of payment of a sum of money referred to in security proceedings. This is done based on the proper application of the provisions of art. 598¹⁶ § 2 of the Code of Civil Procedure, upon the additional request of the person authorized.

Since § 2 of art. 598¹⁶ of the Code of Civil Procedure entitles one to the proper application of this provision in the cases of breach of an obligation under the decision on contacts with the child, referred to in art. 582¹ §3, it is concluded that in matters relating to the performance of contacts in the security proceedings, it should be applied *per analogiam*.

However, one should keep in mind that "the security institution (...) must be treated as an exception helpful in shaping the desired educational attitudes of parents by the guardianship court with the participation of parents themselves. The rule in these cases should be mediation and therapy" (J. Ignaczewski, [w:] *Komentarz do spraw rodzinnych [Comments on family matters]* red. J. Ignaczewski, 2012, s. 93).

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Okna życia

7 listopada 2012 r. przy ul. Poselskiej w Legnicy w Ośrodku Edukacyjno-Opiekuńczym „Samarytanin” uruchomił się alarm w „oknie życia”. Nie był to fałszywy alarm. W łóżeczku znaleziono kilkumiesięcznego chłopca. „Okno życia” uratowało kolejne życie ludzkie.

W Polsce działa 50 Okien życia. Dzięki nim uratowano już 44 niemowlęta. Choć dalekie od ideału „okna życia”, dają powszechne odczucie słusznej inicjatywy. Słusznej, bo w celu ratowania życia.

Komitet Praw Dziecka ONZ zapowiedział, że będzie domagał się od Unii Europejskiej wydania nakazu zamknięcia „okien życia”. Swoje stanowisko uzasadnia naruszeniem prawa dziecka do poznania swojej tożsamości.

Należy przypomnieć, że ideą wiodącą powstawania „okien życia” w Polsce a także na świecie jest przeciwdziałanie nasilającym się praktykom porzucania dzieci przez matki na ulicach, w śmietnikach i w innych miejscach, gdzie najczęściej skazane są na śmierć. Ideą „okien życia” jest ratowanie życia.

Konwencja o prawach dziecka, przyjęta właśnie przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526), w art. 6 stanowi, iż Państwa – Strony uznają, że każde dziecko ma niezbywalne prawo do życia. Natomiast w art. 7 Konwencji jest mowa o prawie dziecka do poznania swoich rodziców. W myśl Konwencji dziecko ma prawo do poznania swoich rodziców, pod warunkiem, że jest to możliwe.

Życie ludzkie jest dobrem, które trzeba ratować za wszelką cenę. ONZ jednak podnosi, że pozostawienie noworodka w „oknie życia”, pozbawia dzieci prawa do świadomości pochodzenia, czyli prawa do poznania swoich rodziców. Należałoby sobie jednak postawić pytanie, czy likwidacja „okien życia” w celu ochrony prawa do tożsamości dzieci, nie spowoduje wzrostu liczby porzuconych dzieci w zakamarkach małych uliczek lub w stojących tam kontenerach, co w konsekwencji będzie oznaczało dla niewinnych dzieci oczywistą śmierć.

„Okna życia” nie są idealną instytucją. Trafne są argumenty przemawiające za tym, by państwo prowadziło działania prewencyjne mające na celu zapobieganie sytuacjom porzucania bezbronnych dzieci, a więc prowadziło wzmożoną walkę z ubóstwem i patologiami społecznym. Jednakże, jeżeli w świetle faktów i liczb okazuje się, że dzięki działającym „oknom życia” uratowano życie ludzkie – a prawo do życia jest fundamentalnym prawem człowieka, czy można w ogóle zastanawiać się nad potrzebą ich likwidacji? Nie można sprowadzić do wspólnego mianownika prawa do życia i prawa do tożsamości. Na takim stanowisku stoi nie tylko Kościół, Caritas, patronujący „oknom życia”, ale także przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości. Rzecznik krakowskiego sądu okręgowego w wypowiedzi dla Polskiego Radia, tłumaczy, że w odniesieniu do „okien życia” można zastosować prawniczy termin stanu wyższej konieczności. A mianowicie przyjmując, że uratowane życie dziecka jest w tym wypadku ważniejsze niż jego wiedza o rodzicach biologicznych. Sędzia tłumaczy dalej, że sądy wiedzą, co robić w przypadku pozostawienia dziecka w „oknie życia”. Procedura adopcyjna dla dzieci z okien życia jest szybka, trwa około 6 tygodni. Po przebadaniu dzieci trafiają do pogotowia opiekuńczego a następnie do rodzin adopcyjnych. Imię, nazwisko i inne dane personalne zostają nadane sądownie (wypowiedź na antenie Polskiego Radia Trójka w programie „Za, a nawet przeciw z dn. 4.12.2012 r.”).

Co ma zatem zrobić matka, która już w momencie poczęcia wie, że nie może lub nie chce pozostawić dziecka przy sobie, zachowując jednocześnie swoją anonimowość? Gdy alternatywą dla pozostawienia go w „oknie życia” jest porzucenie na ulicy, nie można zgodzić się z argumentacją Komitetu Praw Dziecka ONZ przyjmując, że „okna życia” nie służą w najlepszym interesie dziecka.

Polish Family Law - Recent Developments

Windows of life

On 7 November 2012 on the Poselska street in Legnica in Ośrodek Edukacyjno-Opiekuńczy „Samaritanin” [the "Samaritan" Centre for Education and Welfare] in the window of life, an alarm went off. It was not a false alarm. In the bed, a several-month-old baby boy was found. The "window of life" saved another human life.

In Poland, there are 50 windows of life. Thanks to them, 44 babies have been saved so far. Although far from being perfect, "windows of life" seem to be a justifiable initiative. They seem justifiable because they aim at saving lives.

UN Child Rights Committee has announced that it will demand that the European Union issue an order to close "windows of life." It justifies its position by claiming that windows of life are the violation of the rights of children to know their identity.

It should be noted that the idea behind the creation of "windows of life" in Poland and in the world is to prevent the spread of the practice of abandonment of children by their mothers in the streets, in dustbins and other places where they are most often condemned to death. The idea of "windows of life" is to save lives.

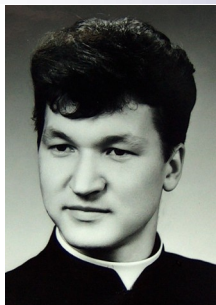
The Convention on the rights of the child, adopted by the General Assembly of the United Nations on 20 November 1989 (Dz. U. 1991 No 120, item. 526) in Art. 6 claims that Countries-Parties recognize that every child has the inherent right to life. However, art. 7 of the Convention refers to the right of the child to know their parents. In accordance with the Convention, a child has the right to know their parents, provided that this is possible.

Human life is a good which should be saved at all costs. However, the UN argue that leaving babies in the "window of life" deprives them of their right to the consciousness of their origin, that is, the right to know their parents. However, we should ask ourselves whether the liquidation of "windows of life" in order to protect the identity of children will increase the number of abandoned children in the corners of small streets or in containers standing there, which, as a result, will mean the certain death of an innocent child.

"Windows of life" are not a perfect institution. The arguments claiming that the state should take preventive measures to prevent abandonment of vulnerable children and thus fight against poverty and social pathologies are accurate. However, if in the light of facts and figures it appears that thanks to "windows of life" human lives have been saved and the right to life is a fundamental human right, how can we even consider their liquidation? We cannot reduce the right to life and the right to identity to a common denominator. This is the opinion of the Church, Caritas, supervising "windows of life," and also representatives of the justice system. The spokesman of the Krakow district court, in a statement for the Polish Radio, explains that with regard to the "windows of life" you can use a legal term, i.e. a state of necessity. Namely, we should assume that saving the child's life in this case is more important than their knowledge of their biological parents. The judge further explains that courts know what to do in the case of leaving a child in the "window of life." The adoption procedure of children from the windows of life is fast. It takes about 6 weeks. After the examination, children go to the emergency care and then to adoptive families. The name and other personal information are given in court (statement on Polish Radio Trójka in program "Za, a nawet przeciw" [For, or even against] dated. 4.12.2012”).

What should a mother who already at the moment of conception knows that she cannot or does not want to keep the child with her do and, at the same time, maintain her anonymity? If the alternative to leaving the child in the "window of life" is the abandonment on the street, we cannot agree with the arguments of the UN Child Rights Committee, assuming that the "window of life" does not serve the best interests of the child.

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

„Zespół Otella” a zdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich

W dramacie Szekspira tytułowy Otello jest tak zaślepiony przez zazdrość, że niewinne pozory bierze za dowody zdrady i zabija swoją ukochaną Desdemonę. Takie dramaty rozgrywają się w rzeczywistości, w żadnej mierze nie są tylko fikcją literacką.

Zaburzenia urojeniowe, należące do grupy chorób psychicznych, dawniej nazywane były paranoją, a obecnie – według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 – nazywane są uporczywymi zaburzeniami urojeniowymi (F22). Charakteryzują się występowaniem usystematyzowanych, spójnych urojeń (pojedynczego urojenia lub całego ich systemu). Urojenia to zaburzenia myślenia,

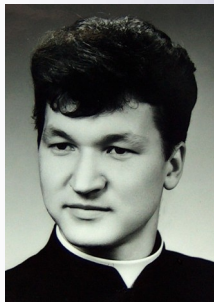
czyli przekonanie chorego o istnieniu rzeczy, zjawisk czy wydarzeń wokół niego, które naprawdę nie istnieją w rzeczywistości. Pewne zdarzenia mogą co prawda mieć miejsce, ale chory nadaje im nieadekwatne znaczenie, nadbudowuje wokół nich chorobowe treści, tzw. system urojeń. Takie fałszywe sądy chorego nie podlegają zmianie i nie są podatne na perswazję; chory nie daje sobie wyjaśnić, wytłumaczyć, że to, co myśli, nie ma miejsca w rzeczywistości, nie dzieje się naprawdę. Chory jest głęboko przekonany o prawdziwości swoich urojeń, „wierzy w nie”, uważa, że to jego sądy są prawdziwe, a inni albo ich nie dostrzegają, albo wręcz są „przeciwko niemu”, chcą z niego „zrobić chorego”, kiedy właśnie to on „jest zdrowy”. Zdarza się, że zaburzenia urojeniowe rozwijają się na tyle stopniowo i długotrwanie, że bliscy w ogóle nie zauważają, że dzieje się coś niepokojącego; zauważają „inność”, „dziwaczność” osoby chorej, ale przypisują to cechom osobowości – „on/ona taka już jest”. Czasami obszar urojeń danej osoby jest na tyle prawdopodobny, że bliscy i osoby znajome „wierzą” w prawdziwość opisywanych wydarzeń, współczują, doradzają, starają się pomóc znaleźć rozwiązanie. Dopiero konfrontacja z rzeczywistością pokazuje tym osobom „wymaginowany charakter” podawanych przez osobę chorą faktów.

Urojenia mają bardzo różnorodną treść. Mogą m.in. dotyczyć różnie rozbudowanych urojeń zazdrości. Taki stan jest określany jako „zespół Otella”. Wówczas dana osoba jest przekonana, że współmałżonek ją zdradza, i organizuje swoje życie wokół ciągłego sprawdzania, czasami nawet „szpiegowania” w celu „wykrycia zdrady”. Utrzymuje się u niej podejrzliwość bez uzasadnienia, dotyczy ona przede wszystkim seksualnej wierności współmałżonka. Każdy gest, urwana rozmowa stają się niepodważalnym dowodem zdrady (A. Jakubik, Zaburzenia osobowości, Warszawa 1997, s. 77-78).

Chorobliwa zazdrość jest poważnym i niebezpiecznym zaburzeniem. Niszczy spokój i normalne życie całej rodziny. Owładnięta tego typu zaburzeniem osoba może dokonać zabójstwa lub samobójstwa, gdyż nie dostrzega innej możliwości rozwiązania problemu. W małżeństwach, które mają wspólne dzieci osoba chora często podważa swoje ojcostwo i doszukuje się w dzieciach podobieństwa do domniemanych kochanków żony. Ponadto uporczywie poszukuje dowodów zdrady przeglądając bieliznę żony, jej rzeczy osobiste, notesy, telefony komórkowe. Absurdalność zarzutów oraz faktyczny brak dowodów są dla wszystkich oczywiste, ale nie dla chorego.

Odniesienie „zespołu Otella”, czyli uporczywego zaburzenia urojeniowego do niezdolności natury psychicznej do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich (kan. 1095.3 KPK) koncentruje się głównie wokół nastawienia antyspołecznego, które wpływa destrukcyjnie na zdolność podmiotu do nawiązania trwałej i dojrzałej relacji międzyosobowej. W tym stanie uwydatnia się bowiem bezzasadne kwestionowanie wierności współmałżonka, które uniemożliwia zachowania oparte na empatii, altruizmie i dialogu, gdyż rodzi nieufność wobec współmałżonka. W konsekwencji nie daje szansy na budowanie pełnowartościowej wspólnoty małżeńskiej. „Zespół Otella” uniemożliwia realizację istotnych obowiązków małżeńskich, głównie w odniesieniu do dobra współmałżonka oraz dobra potomstwa.

Questioni di diritto canonico processuale

„La sindrome di Otello” e la capacità di farsi carico dei principali obblighi matrimoniali

Nel dramma di Shakespeare, il personaggio di Otello, è talmente accecato dalla gelosia, da scambiare le apparenze ingannevoli per atti di tradimento, tanto da arrivare ad uccidere l'amata moglie Desdemone. Drammi di questo genere avvengono anche nella realtà, purtroppo non sono unicamente finzioni letterarie.

I disturbi paranoidali e le fissazioni-deliri, appartenenti al gruppo delle malattie psichiche, un tempo definiti con il termine di paranoie ed attualmente invece – secondo la Classificazione Statistica Internazionale delle Malattie e dei Problemi di Salute ICD-10 – denominati quali disturbi insistenti e deliri (F22). Si caratterizzano con il presentarsi di deliri sistematici e coerenti (fissazioni singole oppure di tutto il sistema). Le fissazioni o deliri, altro non sono che disturbi del pensiero, in parole povere, la convinzione del malato dell'esistenza di cose particolari, fenomeni ed avvenimenti che pensa esistano ma che in realtà altro non sono che frutto della sua immaginazione. Alcuni avvenimenti possono anche avere effettivamente luogo, ma la persona malata tende a dar loro un significato inadeguato, vi costruisce tutt'intorno delle trame malate, chiamate appunto disturbi deliranti. Questi falsi pareri del malato non accennano a modificarsi e non sono persuasibili; il malato non accetta spiegazione alcuna in merito, non permette che gli venga spiegato che quello che pensa non ha realmente luogo, non avviene per davvero. Il malato è profondamente convinto della veridicità dei suoi deliri, „crede ad essi”, pensa fermamente che i suoi deliri siano reali, e che o le persone attorno a lui non li vedano oppure che loro siano „contro di lui”, che vogliono farne una „persona malata”, quando invece è lui il solo ad „essere sano”. Succede poi che questi disturbi si sviluppino talmente lentamente e per gradi, che le persone vicine al malato non riescono ad accorgersi del fatto che stia accadendo qualcosa di preoccupante; si accorgono della „diversità”, „stranezza” della persona malata, ma trascrivono tali cambiamenti ai tratti del carattere – „lui/lei è così di suo”. Certe volte il racconto dei deliri fatto dal malato, risulta essere talmente veritiero che le persone che gli sono vicine, „credono” alla veridicità di quanto venga loro raccontato, lo compatiscono, gli danno dei consigli, fanno di tutto per aiutarlo a trovare una soluzione. Soltanto una confrontazione con l'evidenza e la realtà mostra poi a quelle persone „il carattere fantastico” dei fatti esposti dal malato.

I deliri hanno un contenuto molto vasto. Possono tra le varie cose riguardare anche fissazioni pesanti legate alla gelosia. Questo stato viene definito con il nome di „sindrome di Otello”. La persona che ne soffre, vive nella convinzione che il coniuge la tradisca, ragion per cui organizza tutta la propria vita attorno ad un costante controllo del partner che a volte sfocia anche in un „pedinamento” al fine di „scoprire il tradimento”. Vive in lei il sospetto senza prove atte ad attestarlo, che il coniuge la tradisca sessualmente con qualcun altro. Ogni gesto, ogni discorso troncato, diventa un'indiscutibile prova affermando il tradimento (A. Jakubik, *Disturbi della personalità*, Varsavia 1997, pag.77-78).

La gelosia quale malattia è un gravissimo e pericolosissimo disturbo psichico. Distrugge la serenità e la vita familiare. Una persona affetta da tale disturbo può arrivare a compiere un suicidio o un omicidio, in quanto non riesce a trovare nessun'altra via d'uscita per risolvere il problema. Nei matrimoni dove ci sono dei bambini, la persona malata spesso mette in discussione la propria paternità e inizia a discutere sulla loro somiglianza o meno con i vari possibili amanti della moglie. Inoltre non fa altro che cercare a tutti i costi di comprovare il tradimento della moglie, controllandone la biancheria magari, o i suoi oggetti personali, i suoi taccuini o il telefono cellulare. L'assurdo colpevolizzare la compagna e la costante mancanza di prove, sono visibili per tutti fuori che per la persona ossessionata.

Possiamo quindi dire che la „sindrome di Otello”, possa essere considerata un insistente disturbo delirante che porta ad un'incapacità di natura psichica, di farsi carico degli obblighi matrimoniali (can. 1095.3 KPK) e che tale disturbo, si concentra principalmente attorno a dei comportamenti anti sociali, che influenzano in maniera distruttiva la capacità del soggetto ad allacciare una relazione stabile e duratura con terzi. In questo stato si tende a mettere in risalto la mancata fedeltà del coniuge, ovviamente irreali, che non permette poi di avere un comportamento basato su empatia, altruismo e dialogo, dal momento che fa nascere un sentimento di sfiducia nei suoi confronti. Di conseguenza non permette di costruire un vincolo matrimoniale basato su valori. La „sindrome di Otello” non permette di realizzare gli obblighi previsti dal vincolo del matrimonio, specialmente quelli che riguardano il bene del nostro compagno e dei nostri eredi.

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

Przechowywanie dokumentów w archiwum diecezjalnym

Archiwa były prowadzone przez Kościół od wieków. Archiwum jest to instytucja powołana do gromadzenia, przechowywania, opracowywania i udostępniania dokumentów lub akt, niekonieczne mających jeszcze wartości użytkową. Kodeks Prawa Kanonicznego podaje kilka norm odnoszących się wprost do archiwum diecezjalnego. Prawodawca na określenie dokumentu w tym kontekście użył łacińskiego terminu *instrumentum* (CIC c. 486 § 2), dlatego przez dokumenty (*instrumenta*) gromadzone w archiwach należy rozumieć nie tylko pisma, ale także informacje utrwalone przy użyciu współczesnych nośników pamięci.

Dokumenty złożone w archiwum mają być należycie uporządkowane. W tym celu powinien zostać sporządzony inwentarz, czyli katalog ze spisem tytułów znajdujących się w archiwum dokumentów, z załączeniem krótkiego ich opisu (CIC c. 486 § 3). Kościelne zbiory archiwalne powinny być odpowiednio zabezpieczone i strzeżone, aby nie dostały się w obce ręce lub nie były nielegalnie wyniesione. Dlatego archiwum powinno być zamknięte, a klucz od niego winien mieć tylko biskup diecezjalny i kanclerz kurii. Nikomu nie wolno wchodzić do archiwum bez zezwolenia biskupa bądź moderatora kurii i kanclerza kurii równocześnie (CIC c. 487 § 1). Zainteresowani mają prawo otrzymać kopie dokumentów lub odpisy dokumentów publicznych dotyczących ich osoby (CIC c. 487 § 2). Z tego wynika, że prawo to nie może obejmować prawa do otrzymania kopii dokumentów znajdujących się w archiwum. Należy zauważyć, że zainteresowani mogą otrzymać autentyczny odpis lub fotokopię, a nie oryginalny dokument, ponieważ z zasady nie wolno wynosić dokumentów z archiwum diecezjalnego. Wyjątkowo zainteresowani mogą otrzymać zgodę na takie wyniesienie, ale tylko na krótki czas, czyli należy dokładnie określić termin zwrotu oraz za zezwoleniem biskupa diecezjalnego bądź równocześnie moderatora i kanclerza kurii (CIC c. 488).

W ramach archiwum kurialnego prawo kanoniczne zobowiązuje biskupa diecezjalnego do utworzenia w kurii tajnego archiwum, oddzielnego od archiwum zwyczajnego. Może to być część wydzielona z archiwum zwyczajnego bądź szafa pancerna, dobrze zamknięta i tak umocowana, aby nie można jej było wynieść z miejsca (CIC c. 489 § 1). W tajnym archiwum należy umieścić takie dokumenty, których trzeba strzec z największą starannością. W różnych miejscach Kodeksu wymieniane są dokumenty, które winny się znajdować w tajnym archiwum. Tylko biskup diecezjalny przechowuje klucz od tajnego archiwum (CIC c. 490 § 1). Biskup diecezjalny powinien utworzyć w diecezji również archiwum historyczne, w którym należy przechowywać dokumenty mające walor historyczny i systematycznie uporządkowane (CIC c. 491 § 2).

Biskup diecezjalny ma władzę do wydania norm dotyczących stanu zabezpieczenia, udostępniania i wypożyczania dokumentów znajdujących się we wszystkich archiwach na terenie diecezji (CIC c. 491 § 3). Przede wszystkim jest rzeczą pożądaną, aby każdemu archiwum diecezjalnemu biskup nadał statut bądź przynajmniej regulamin, w którym należy określić zasady gromadzenia dokumentów oraz przechowywania i udostępniania materiałów archiwalnych.

(Zob. W. Witkowski, *Natura i moc dowodowa dokumentu w kanonicznym procesie sądowym*, praca doktorska, Biblioteka Uniwersytecka KUL, Lublin 2011, s. 126-131.)

Questioni di diritto canonico processuale

Custodire i documenti nell'archivio diocesano

Gli archivi sono gestiti dalla Chiesa da secoli. Un archivio è un'istituzione costituita per il raccoglimento, la custodia, l'elaborazione e la condivisione dei documenti o degli atti, che non devono avere necessariamente un valore utilitaristico. Il Codice di Diritto Canonico presenta alcune norme che si riferiscono direttamente agli archivi diocesani. Il legislatore ha usato in questo contesto il termine latino *instrumentum* per descrivere il documento (CIC c. 486 § 2), quindi per i documenti (*instrumenta*) raccolti negli archivi si intendono non solo le lettere scritte ma anche le informazioni memorizzate tramite contemporanei dispositivi di archiviazione dati.

I documenti depositati negli archivi devono essere disposti secondo un ordine determinato. A tal fine dovrebbe essere compilato un inventario, che è un catalogo con il elenco di titoli dei documenti mantenuti nell'archivio, accompagnati da un breve riassunto delle singole scritte (CIC c. 486 § 3). Gli archivi della Chiesa dovrebbero essere adeguatamente protetti e custoditi, in modo da non cadere nelle mani delle persone terze oppure da non essere portati via illegalmente. Per questo motivo l'archivio dovrebbe essere chiuso a chiave, la quale dovrebbe essere in possesso del Vescovo diocesano e del cancelliere della curia. A nessuno è permesso di entrare nell'archivio senza la licenza del Vescovo oppure, contemporaneamente, del Moderatore della curia e del cancelliere (CIC c. 487 § 1). Gli interessati hanno il diritto di ottenere una copia autentica manoscritta o fotostatica dei documenti che per loro natura sono pubblici e che riguardano lo stato della propria persona (CIC c. 487 § 2). Da questo ne consegue, che la legge non può includere il diritto di ottenere copie dei documenti dell'archivio. Occorre ricordare che le persone possono ottenere una copia autentica manoscritta o una fotocopia, ma non il documento originale, perché di regola i documenti non si portano via dall'archivio. Soltanto in casi eccezionali gli interessati possono ottenere il permesso per asportare documenti dall'archivio per breve tempo, ciò significa che occorre stabilire la data della consegna con il consenso del Vescovo diocesano oppure, contemporaneamente, del Moderatore e del cancelliere (CIC c. 488).

Inoltre, il diritto canonico obbliga il Vescovo diocesano alla creazione di un archivio segreto, che è separato dall'archivio comune. Questo può essere una parte dell'archivio comune destinata a questo scopo oppure un armadio o una cassa opportunamente chiusi e fissati in modo da non poter portarli via (CIC c. 489 § 1). Nell'archivio segreto vanno tenuti i documenti che richiedono di essere custoditi con estrema cautela. Diverse parti del Codice riportano i tipi di documenti, che dovrebbero trovarsi nell'archivio segreto. Solo il Vescovo diocesano è in possesso della chiave dell'archivio segreto (CIC c. 490 § 1). Il Vescovo diocesano dovrebbe sistemare, inoltre, un archivio storico, in cui vanno custoditi i documenti che hanno valore storico e devono essere ordinati sistematicamente (CIC c. 491 § 2).

Il Vescovo diocesano ha la facoltà di stabilire le norme relative alla sicurezza, condivisione e prestito dei documenti che si trovano in tutti gli archivi della diocesi (CIC c. 491 § 3). È auspicabile che il Vescovo diocesano stabilisca lo statuto o almeno un regolamento per ogni archivio, in cui vanno specificate le norme per il raccogliere, il custodire e l'accedere ai materiali nell'archivio.

[Cf. W. Witkowski, *Natura i moc dowodowa dokumentu w kanonicznym procesie sądowym*, praca doktorska, Biblioteka Uniwersytecka KUL, Lublin 2011, p. 126-131 (titolo tradotto in italiano: *Natura e forza probante dei documenti nel processo canonico*, dissertazione dottorale)].

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

Orzeczenie nieważności małżeństwa z tytułu przymusu moralnego kan. 1103 KPK 1983

Zgodnie z kan. 1103 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. *„Nieważne jest małżeństwo zawarte pod przymusem lub pod wpływem ciężkiej bojaźni z zewnątrz, choćby nieumyślnie wywołanej, od której ażeby się uwolnić, zmuszony jest ktoś wybrać małżeństwo”*. Przymus stanowi nacisk zewnętrzny bądź wewnętrzny, który wywiera wpływ na osobę działającego. Możemy wyróżnić przymus moralny lub fizyczny. Pierwszy z nich odnosi się do sfery psychiki człowieka (sfery intelektualno – wolitywnej), zaś drugi do sfery fizycznej (Por. W. Góralski, *Kościelne prawo małżeńskie*, Warszawa 2006, s. 212).

Zarówno jeden, jak i drugi stanowi przyczynę nieważności małżeństwa. Z przymusem moralnym nierozdzielnie łączy się bojaźń, rozumiana jako uczucie lęku spowodowane działaniem osoby trzeciej, pod wpływem której dana osoba dokonuje czynności, jakich w normalnych okolicznościach by nie dokonała (np. wyrażenie zgody małżeńskiej).

Przedstawiona poniżej historia związku małżeńskiego, którego nieważność z powodu przymusu moralnego jednej ze stron została udowodniona, ma na celu pomóc w zrozumieniu zastosowania powyższego kanonu w materii spraw o nieważność małżeństwa. Strony poznały się podczas studiów. Po kilku miesiącach znajomości podjęły decyzję o wspólnym pożyciu. Wkrótce potem powódka zaszła w ciążę, co spotkało się z niezadowoleniem ze strony pozwanego, który wspólnie ze swoimi rodzicami namawiał powódkę do usunięcia ciąży. Rodzice zaś powódki nakłaniali ją do zawarcia związku małżeńskiego z pozwanym, dając jej do zrozumienia, że „panny z dzieckiem pod jednym dachem trzymać nie będą” i że przestaną dostarczać jej środków utrzymania. Jednocześnie zaoferowali pozwanemu mieszkanie w zamian za zawarcie związku małżeńskiego z ich córką. Pod wpływem wielu nacisków powódka podjęła decyzję o ślubie. Małżeństwo stron trwało trzy lata. Skargę o stwierdzenie nieważności małżeństwa wniosła powódka z tytułu przymusu moralnego po jej stronie. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe, a w szczególności oświadczenia stron, zeznania świadków, a także opinia biegłego psychologa, który stwierdził, że zgoda powódki na zawarcie związku małżeńskiego nie była wyrazem jej wolnej woli, ale skutkiem poczucia zniewolenia sytuacją życiową i naciskiem ze strony rodziców, pozwoliły na dokładne przeanalizowanie stanu faktycznego i potwierdziły stanowisko powódki. W powyższej sprawie zapadł wyrok pozytywny - udowodniono nieważność małżeństwa z tytułu przymusu moralnego po stronie powódki.

Choć w analizowanej sprawie kluczowe znaczenie odegrała opinia biegłego psychologa, niemniej jednak ustalenie istnienia przymusu po jednej ze stron zawierającej związek małżeński następuje zazwyczaj w oparciu o dowody w postaci oświadczeń stron i przesłuchania świadków. Celem udowodnienia, czy dane małżeństwo zostało zawarte pod przymusem konieczne jest dokonanie szeregu ustaleń, m.in. czy osoba, która działała pod wpływem przymusu starała się w jakiś sposób z niego uwolnić, w jaki sposób taka osoba zachowywała się zarówno przed zawarciem związku małżeńskiego, jak i w czasie jego trwania, wreszcie jaki był jej stosunek do drugiej strony. Podstawowe znaczenie ma ponadto ustalenie, czy osoba która zawarła związek małżeński działając pod wpływem przymusu moralnego wstąpiłaby w ten związek także będąc wolną od jakichkolwiek nacisków. Podsumowując należy stwierdzić, iż aby przymus moralny stanowił przyczynę nieważności małżeństwa, musi stanowić podstawową przesłankę warunkującą jego zawarcie, zaś samo małżeństwo musi być dla strony jedynym możliwym wyjściem gwarantującym uwolnienie się od przymusu.

Questioni di diritto canonico processuale

La sentenza della nullità del matrimonio a titolo la morale costrizione c. 1103 CDC 1983

Conformemente con c. 1103 CDC 1983 „*E'invalido il matrimonio celebrato per violenza o timore grave incusso dall'esterno, anche non intenzionalmente, per liberarsi dal quale uno sia costretto a scegliere il matrimonio*”. La costrizione è l'esterna pressione sia interno, quale influenza a persona agente. Possiamo distinguere la costrizione morale o fisica. Primo di loro concerne le sfere delle psichi dell'uomo (le sfere intellettuale - volitiva), secondo alla sfera fisica (W. Góralski, *Kościelne prawo małżeńskie*, Warszawa 2006, s. 212). Ugualmente uno, come e secondo è la causa della nullità del matrimonio.

Colla morale costrizione indissolubile s'unisce la timidezza, capita come sentimento del timore causato col funzionamento della terzo persona , sotto l'influenza di quale la data persona realizza le attività, che nelle normali circostanze non realizzerebbe (ad esempio: l'espressione del matrimoniale accordo). Presentata sotto la storia del vincolo matrimoniale di cui la nullità per causa della morale costrizione d'uno delle parti era dimostrata, mira aiutare nella comprensione dell'impiego della norma suddetta nella materia degl'affari per la nullità del matrimonio. Le parti si sono conosciute durante gli studi. Dopo alcuni mesi della conoscenza hanno preso una decisione della coabitazione. Presto poi l'attrice è rimasta incinta, che cosa ha abboccato con collo scontento da parte del citato che insieme coi suoi genitori induceva l'attrice all'eliminazione della gravidanza. Invece i genitori le attrici l' inducevano a contenere del vincolo matrimoniale col citato, dando ad intendere a lei che „signorine col bambino sotto l'uno tetto tenere non saranno” e che cesseranno fornire a lei viveri. Contemporaneamente hanno proposto il citato l'appartamento in cambio di contenere del vincolo matrimoniale colla loro figlia. Sotto l'influenza di molto pressioni l'attrice ha preso una decisione dello sposalizio. Il matrimonio delle parti durava tre anni. La lamentela per l'affermazione della nullità del matrimonio ha introdotto l'attrice a titolo la morale costrizione dopo la sua parte. Fatto passato in merito al dimostrativo procedimento, e in particolare le dichiarazioni delle parti, le deposizioni dei testimoni, e anche l'opinione dell'esperto psicologo che ha accertato che accordo dell'attrice su contenere del vincolo matrimoniale non era parola di suo libero arbitrio, ma col risultato della sensazione della costrizione colla vitale situazione e la pressione da parte dei genitori, hanno permesso su preciso esaminare della fattispecie e hanno confermato il posto dell'attrice. Nel suddetto affare collasso la positiva sentenza - si dimostrò la nullità del matrimonio a titolo la morale costrizione dopo la parte dell'attrice. Anche se nell' analizzato affare il chiave significato ha eseguito l'opinione dell'esperto psicologo, tuttavia la stabilizzazione dell'esistenza della costrizione a uno delle parti di contenente il vincolo matrimoniale succede di solito nell' appoggio per le prove in forma le dichiarazioni delle parti e le audizioni dei testimoni. Scopo della dimostrazione o il dati matrimonio è divenuto compreso sotto costrizione necessario è l'adempimento della fila delle stabilizzazioni, tra l'altro, o la persona che agiva sotto l'influenza della costrizione s'adoperava in qualche modo di lui liberare, in che modo la tale persona si comportava ugualmente davanti contenere del vincolo matrimoniale, come e durante le sue durate, finalmente che era a lei rapporto alla parte seconda. Un essenziale significato ha inoltre una stabilizzazione, se quale persona ha contenuto il vincolo matrimoniale agendo sotto l'influenza della morale costrizione entrebbe in questa relazione anche essendo libera da qualsiasi pressioni. Riepilogando bisognava accertare, che perché la morale costrizione fosse la causa della nullità del matrimonio, debbe essere l'essenziale premessa condizionante suo contenere, invece il solo matrimonio debbe essere per la parte un'unica possibile uscita garantente il disimpegno dalla costrizione.

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

Niedojrzałość emocjonalna jako przyczyna nieważności małżeństwa w orzecznictwie sądów kościelnych

Prawodawca kościelny w kanonie 1095 n. 3 Kodeksu Prawa Kanonicznego, stwierdza: „niezdolni do zawarcia małżeństwa są ci, którzy [...] z przyczyn natury psychicznej nie są zdolni podjąć i wypełnić istotnych obowiązków małżeńskich”. Jednym z powodów owej niezdolności psychicznej jest niedojrzałość emocjonalna. Wspomniana niedojrzałość jest efektem nieprawidłowości w przebiegu procesu kształtowania sfery emocjonalnej człowieka (Por. G. Leszczyński, *Niedojrzałość emocjonalna jako motyw stwierdzenia nieważności małżeństwa*, *Łódzkie Studia Teologiczne*, 6 (1997), s. 315). Osobowość niedojrzała charakteryzuje: subiektywizacja wartości, brak wrażliwości na wartości moralne, egoizm i egocentryzm w relacjach z innymi osobami, zmienność emocjonalna, brak odporności na stres, ciągły niepokój. Charakterystyczną cechą jest także stosowanie niedojrzałych mechanizmów obronnych oraz nienaturalne przywiązanie do rodziców (W. Prężyna, *Problem psychologicznych kryteriów niezdolności do podjęcia i wypełnienia zobowiązań małżeńskich*, *Kościół i Prawo*, 6 (1989), s. 106., Por. S. Paździor, *Przyczyny psychiczne niezdolności osoby do zawarcia małżeństwa w świetle kan. 1095, n. 3*, Lublin, 2009, s. 122). Egocentryczne podejście do życia sprawia, że podejście do sfery moralnej, wspomnianych osób, jest albo bardzo prymitywne, albo wyrachowane. Osoby te nie są zdolne do stworzenia wspólnoty życia z inną osobą (Por. G. Leszczyński, *op. cit.*, s. 315). Przykładem potwierdzającym, że niedojrzałość może być powodem uznania małżeństwa za nieważne jest sprawa rozpatrywana w jednym z sądów kościelnych w Polsce.

Anna i Paweł poznali się podczas spotkania rodzinnego u Anny. Okazało się, że studiowali na jednej uczelni, na tym samym kierunku. Spotykali się po zajęciach a w miesiąc po rozpoczęcie roku akademickiego zamieszkali razem na stacji. Relacje stron szybko okazały się niewłaściwe. Dochodziło do wielu kłótni i ciągłych oskarżeń. Nie potrafili nawiązać ze sobą dobrych relacji, aż w końcu Anna wyprowadziła się od Pawła. Niebawem jednak Anna poinformowała Pawła, że spodziewa się dziecka. O ich wspólnym zamieszkanu wiedziała tylko rodzina Pawła. Anna bała się poinformować o tym swoich rodziców. Przez długi czas obawiali się powiedzieć rodzicom o ciąży Anny. Kiedy sytuacja była już znana, jak zeznał Paweł „wszystko poszło bardzo szybko”. Rodziny spotkały się, odbyły się zaręczyny i ustalono datę ślubu. Miesiąc po zaręczynach zawarli małżeństwo. Po ślubie zamieszkali razem na stacji. Szybko pojawiły się problemy. Notorycznie kłócili się a źródłem nieporozumień były finanse, brak zaufania, agresja oraz nieumiejętność zawiązania wspólnego życia. Po urodzeniu dziecka Anna wyprowadziła się do rodziców. Paweł dopiero po roku, po skończonych studiach zamieszkał razem z Anną i dzieckiem. Po zaledwie dwóch tygodniach wspólnego zamieszkiwania Paweł wyprowadził się ostatecznie do domu rodzinnego.

Powołany przez sąd biegły, w opinii sądowo – psychologicznej, zwrócił uwagę, że podstawowym motywem decyzji o małżeństwie była chęć uniknięcia powikłań w stosunkach rodzinnych i społecznych.

Biegły w różnym stopniu ocenił niedojrzałość stron. W przypadku Pawła biegły stwierdził, że brak mu było społecznej odpowiedzialności. W wyniku wadliwego wychowania i błędnej hierarchii potrzeb, Paweł przejawiał postawy infantylnego egocentryzmu. Natomiast niedojrzałość Anny była zjawiskiem normalnym i przejściowym. Fakt ten wynikał z wieku pozwanej oraz z kształtującej się osobowości. Biegły stwierdził, że w momencie zawierania małżeństwa oboje byli niedojrzali psychicznie.

Biorąc pod uwagę zeznania świadków oraz opinię biegłego, sędziowie zwrócili uwagę, że o zawarciu małżeństwa decydował czynnik uległości, a nie potrzeba utrwalenia więzi z drugą osobą oraz stworzenia wspólnoty życia małżeńskiego. Strony zawarły małżeństwo z szacunku i uległości wobec rodziców. Sędziowie wzięli pod uwagę różnorodną niedojrzałość wskazaną przez biegłego. W wyroku wskazano, że Paweł i Anna podczas zawierania małżeństwa nie byli dojrzały w rozumieniu kanonicznym. Znaczy to, że nie byli autonomiczni w swoich decyzjach, nie mieli zdolności do pełnego oddania siebie współmałżonkowi i nie potrafili zawiązać wspólnoty małżeńskiej. Powyższe argumenty pozwoliły stwierdzić nieważność małżeństwa z przyczyn natury psychicznej po obu stronach.

Questioni di diritto canonico processuale

Emozionale immaturità come causa della nullità del matrimonio in giurisdizione della chiesa

Il legislatore ecclesiastico in canone 1095 n. 3 Codice di Diritto Canonico, afferma: „sono incapaci a contrarre matrimonio [...] coloro che per cause di natura psichica, non possono assumere gli obblighi essenziali del matrimonio”. Uno delle cause della quella là psichica inabilità è l'emotiva immaturità. La ricordata immaturità è effetto dell'irregolarità nel corso del processo dello stapaggio della sfera emotiva dell'uomo (G. Leszczyński, *Niedojrzałość emocjonalna jako motyw stwierdzenia nieważności małżeństwa*, *Łódzkie Studia Teologiczne*, 6 (1997), s. 315). L'immatura personalità caratterizza: soggettivazione del valore, la mancanza della sensibilità sui morali valori, l'egoismo e l'egocentrismo nei relazioni con altre persone,

l'emotiva variabilità, la mancanza della resistenza sullo stress, l'ansia continua. Una caratteristica è anche l'uso degli'immaturi difensivi meccanismi e l'affettato attaccamento ai genitori (W. Prężyna, *Problem psychologicznych kryteriów niezdolności do podjęcia i wypełnienia zobowiązań małżeńskich*, *Kościół i Prawo*, 6 (1989), s. 106., Por. S. Paździor, *Przyczyny psychiczne niezdolności osoby do zawarcia małżeństwa w świetle kan. 1095, n. 3*. Lublin, 2009, s. 122). Egocentrico modo d'avvicinarsi alla vita causa, che modo d'avvicinarsi alla sfera morale, le ricordati persone, è o molto primitivo, o calcolatore. Queste persone non sono abile alla creatura della comunità della vita con altra persona G. Leszczyński, *Niedojrzałość emocjonalna*, s. 315). Esempio affermativo che immaturità può essere motivo del riconoscimento del matrimonio per irrilevante è causa esaminato in uno dei tribunali della chiesa in Polonia.

Anna e Paolo si sono conosciuti durante il familiare incontro da Anna. Si è dimostrato che studiavano sull' uno università, su direzione lo stessa. Si incontravano dopo le occupazioni e nel mese per l'inizio d'anno accademico convivevano su camera d'affitto. I relazioni delle parti presto sono risultati improprio. Si avvicinava a molto litigi e le continue accuse. Non sapevano riferirsi con sé i buoni relazioni, fino infine Anna ha cambiato casa da Paolo. Fra poco però Anna ha informato di Paolo che è incinta. Di loro comune prendere alloggio sapeva soltanto la famiglia di Paolo. Di Anna aveva paura informare ne i suoi genitori. Per molto temevano dire ai genitori della gravidanza Anna. Quando la situazione era già conosciuta, come ha deposto Paolo, „tutto è andato a passo di carica”. Le famiglie si sono incontrate, è avvenuto il fidanzamento e si fissò la data lo sposalizio. Il mese dopo il fidanzamento si sono coniugati. Dopo lo sposalizio domiciliati insieme su camera d'affitto. Velocemente sono apparsi i problemi. Notorio litigavano e sorgente degli'equivoci erano le finanze, la mancanza della fiducia, l'aggressione e la no capacità di legare della vita comune. Dopo la nascita del bambino Anna ha cambiato casa ai genitori. Paolo soltanto un anno dopo, dopo gli studi finiti ha preso alloggio insieme a Anna e il bambino. Dopo appena due settimane di comune alloggiare Paolo ha cambiato casa definitivamente a casa familiare.

Nominato dall'esperto tribunale, nell' opinione giudiziario - psicologica, ha rivolto l'attenzione che un essenziale motivo della decisione del matrimonio era la voglia d'evitare degli'imbrogli in relazioni familiari e sociali. Esperto nel vario grado ha giudicato l'immaturità delle parti. In caso di Paolo, esperto ha accertato che mancanza a lui era la sociale responsabilità. In seguito alla viziosa educazione e la scorretta gerarchia dei bisogni Paolo dimostrava le posizioni dell'infantile egocentrismo. Invece l'immaturità di Anna era il fenomeno normale e transitorio. Questo fatto risultava dell' età convenuto e di formativa si le personalità. Esperto ha accertato che nel momento di contenere del matrimonio ambedue erano immaturi psicologicamente.

Prendendo in considerazione le deposizioni dei testimoni e l'opinione d'esperto, i giudici hanno rivolto l'attenzione che di contenere del matrimonio decideva il fattore della docilità, e non bisogna le fissazioni imprigiona colla seconda persona e le creature delle comunità di vite matrimoniali. Le parti si sono coniugate della stima e la docilità in confronto ai genitori. I giudici tenevano conto l'eterogenea immaturità consigliabile da esperto. Nella sentenza s' indicò che Paolo e Anna durante contenere del matrimonio non erano maturi nella canonica comprensione. Significa questo che non erano autonomi nelle sue decisioni, non avevano un'abilità alla piena restituzione di sé al coniuge e non sapevano legare la matrimoniale comunità. I suddetti argomenti hanno permesso accertare la nullità del matrimonio delle cause della psichica natura dopo ambedue parti.

Wydarzenia i informacje ogólne

Szanowni Państwo,

1 stycznia 2013 roku na stronie internetowej biuletynu ukażą się nowe zasady publikowania w naszym Biuletynie. Zapraszam do zapoznania się z ich treścią i dalszej współpracy. Przekazując zaś wszystkim Autorom i Czytelnikom Najlepsze Życzenia Świąteczne, wyrażam nadzieję, że przyszyły rok będzie dla Wszystkich jeszcze bardziej szczęśliwy i owocny w osiągnięcia osobiste i naukowe.

Piotr Telusiewicz

Rada naukowa:

Abp dr hab. Andrzej Dzięga, Prof. KUL

Dr hab. Marta Greszata - Telusiewicz, Prof. KUL

Redaktor naczelny: dr Piotr Telusiewicz

Opracowanie techniczne: dr Piotr Telusiewicz

Adres redakcji:

Collegium Jana Pawła II

p. 535

Al. Raclawickie 14

20 - 950 Lublin

tel. (81) 4453539

Wydawca:

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Al. Raclawickie 14

Lublin 20 - 950

Czasopismo internetowe wpisane do prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Lublinie rejestru dzienników i czasopism pod poz. Rej. Pr. 1222.

Email.

czlowiek.rodzina.prawo@gmail.com

Data wydania: 21 grudnia 2012 roku

ISSN 2299 - 0283